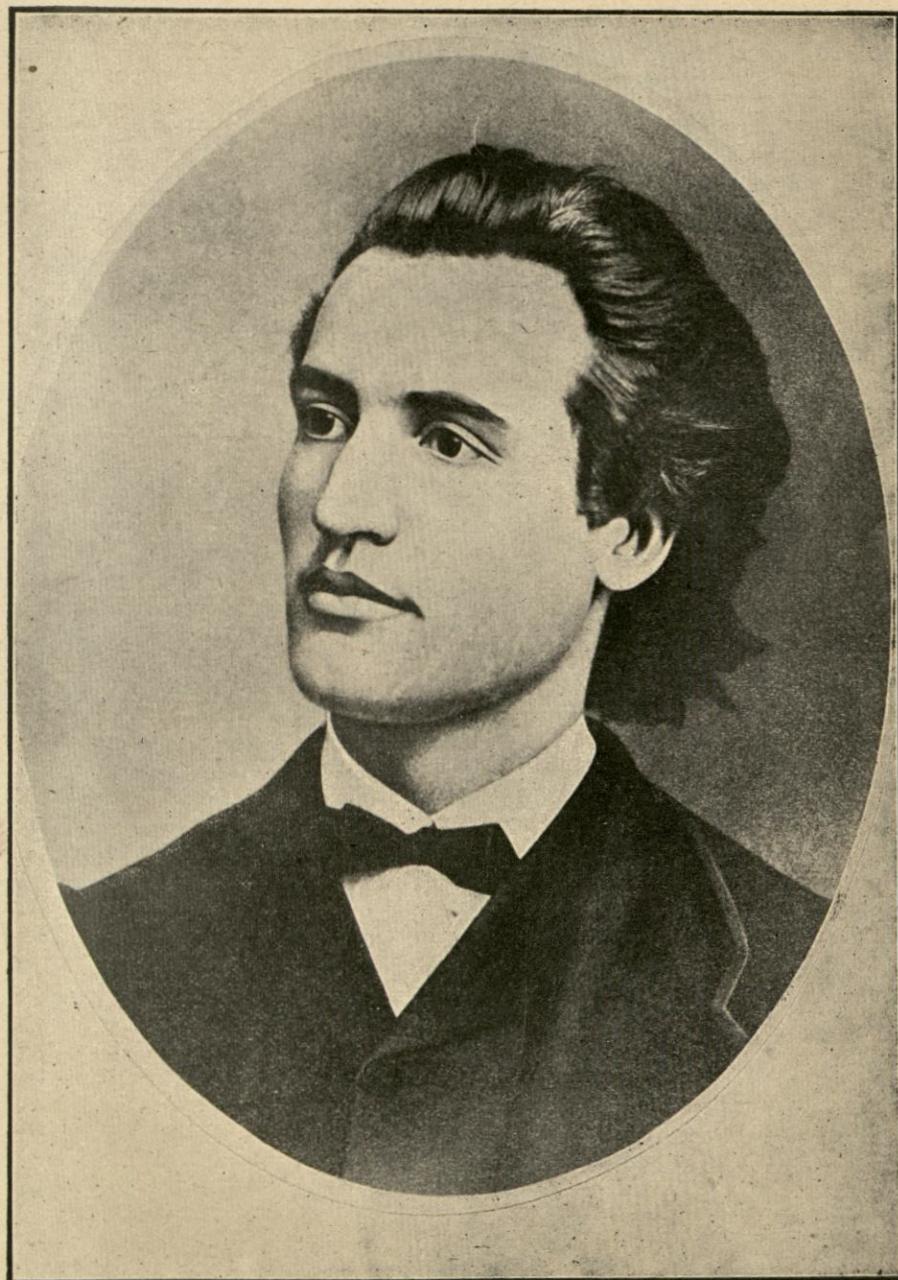

„Luceafărul“

Mihail Eminescu.

Anul VIII.

Sibiu, 1 Iulie 1909.

Nr1 13.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sub îngrijirea unui comitet de redacție.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, I. Duma, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, O. Goga, Enea Hodoș, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicianu, I. U. Soriciu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

SUMARUL.

Titu Maiorescu	Eminescu.
M. Eminescu	Dintre sute de catarge (poezie).
I. L. Caragiale	In Nirvana.
I. Borcia	„Floare albastră“ (poezie).
Maria Cunțan	Mihail Eminescu (poezie).
Al. Vlahuță	Amintiri despre Eminescu.
Al. Ciura	Geneza unei critici.
Veronica Micle	Lui Eminescu (poezie).
Ecaterina Pitiș	Cântecul frunzelor (poezie).
M. Eminescu și	
I. L. Caragiale	Fragmente.
Em. Gârleanu	Ioan Creangă și M. Eminescu.
E. Hodoș	Frunze, flori și codru.
Ioan Slavici	Eminescu-Omul.

I. Borcia	Cuvânt ocazional în amintirea lui Eminescu.
Cronică	Comemorarea lui Eminescu. Din viața lui Eminescu. „Poporanismul“ lui Eminescu. † Dr. Aurel Mureșianu. Sesiunea generală a Academiei române. Nuoi membri ai Academiei române. „Şezătoarea“ la Cernăuți, în Bucovina. Statuie lui Ion Creangă. Știri. — Poșta Redacției. — Poșta Administrației.

Ilustrațiuni: M. Eminescu la 1880—1883. Mama și sora lui Eminescu. Carte dăruită prietenului său Creangă. Ultima fotografie a lui Eminescu (1887—1888). Mormântul lui Eminescu (Cimitirul Bellu, București). Eminescu la 1884—5. M. Eminescu. Gh. Eminovici. Dr. Aurel Murășianu.

Lectură pentru călătorie! Cărți pentru vîlegiatură!

Bârsan, Z., **Impresii de teatru din Ardeal**. Amintiri. C 2.—.
Borcea E., **Bobârnaci și Bazaconii**. C —80.
Brătescu-Voineshti, I. A., **În lumea dreptății**. Nuvole și schițe. C 2.—.
Cioflec, R., **Doamne ajută-ne**. Nuvole. C 2.—.
Daudet, A., **Sophio**. Moravuri parisiene. C 1.50.
Ebers, G., **Homo Sum**. Roman. C 1.60.
Iodoform, **Verzi și uscate**. C 2.—.

Lecca, I. G., **Dreptul vieții**. Roman. C 2.—.
Maupassant, G. de, **Povestiri alese**. C 2.—.
Șirianu, R. I., **Moara din vale**. Novele. C 1.40.
Slavici, I., **Povesti**. C 1.50.
Tolstoi, L., **Revolutionarii**. Povestiri. C —75
și altele.

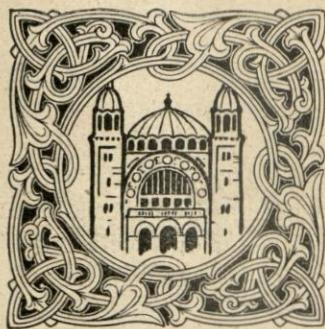
Biblioteca pentru toți.

Biblioteca „Socet“.

Biblioteca „Minerva“.

Complet în depozit
la librăria

W. Krafft
Sibiu.

EUGENIE FARUE

Orice reproducere, fără indicarea izvorului, este oprită.

Eminescu.

Eminescu este un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturii europene de astăzi. Cu neobosita lui stăruință de a ceta, de a studia, de a cunoaște, el își înzestră fără preget memoria cu operele însemnate din literatura antică și modernă. Cunoscător al filozofiei, în special al lui Platon, Kant și Schopenhauer, și nu mai puțin al credințelor religioase, mai ales al celei Creștine și Budhaiste, admirator al Vedelor, pasionat pentru operele poetice din toate timpurile, posedând știința celor publicate până astăzi din istoria și limba română: el află în coomoara ideilor astfel culese materialul concret, de unde să-și formeze înalta abstracțiune, care în poezile lui ne deschide aşa de des orizontul fără margini al gândirii omenești. Căci cum să ajungi la o privire generală, dacă nu ai în cunoștințele tale treptele succesive, care să te ridice până la ea? Tocmai ele dau lui Eminescu cuprinsul preciz în acele versuri caracteristice, în care se întrupă profunda lui emoție asupra începuturilor lumii, asupra vieții omului, asupra soartei poporului român.

Poetul e din naștere, fără indoială. Dar ceeace e din naștere la adevăratul poet, nu e dispoziția pentru forma goală a ritmului și a rimei, ci nemărginita iubire a tot ce este cugetare și simțire omenească, pentru că din perceperea lor acumulată să se

desprindă idea emoțională spre a se infățișa în forma frumosului.

Acel cuprins ideal al culturii omenești nu eră la Eminescu un simplu material de erudiție străină, ci eră primit și asimilat în chiar individualitatea lui intelectuală. Deprins astfel cu cercetarea adevărului, sincer mai întâiu de toate, poeziile lui sunt subiectiv adevărate nu numai atunci, când exprimă o intuiție a naturei sub formă descriptivă, o simțire de amor, uneori veselă, adeseori melancolică, ei și atunci când trec peste marginea lirismului individual și îmbrățișează și reprezentă un simțământ național sau umanitar.

De aici se explică în mare parte adâncă impresie ce a produs-o opera lui asupra tuturor. Si ei au simțit în felul lor ceeace a simțit Eminescu, în emoția lui își regăsesc emoția lor; numai că el îi rezumă pe toți și are mai ales darul de a deschide mișcării sufletești cea mai clară expresie, aşa încât glasul lui, deșteptând răsunetul în inima lor, le dă totdeodată cuvântul ce singuri nu l-ar fi găsit. Această scăpare a suferinței mute prin farmecul exprimării este binefacerea, ce o revarsă poetul de geniu asupra oamenilor ce-l ascultă, poezia lui devine o parte integrantă a sufletului lor, și el trăește de acum înainte în viața poporului său.

Titu Maiorescu.

M. Eminescu la 1880—1883.

Dintre sute de catarge...

Dintre sute de catarge
Care lasă malurile
Câte oare le vor sparge
Vânturile, valurile?

Ne 'nțeles rămâne gândul
Ce-ți străbate cânturile:

(Din „Poezii Postume“)

Dintre pasări călătoare
Ce străbat pământurile,
Câte-o să le 'nece oare
Valurile, vânturile?

Sboară vecinic, îngânându-l
Valurile, vânturile.

M. Eminescu.

De-i gonă fie norocul
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Vânturile, valurile!

În Nirvana.

Sunt peste 20 de ani de atunci.

Locuam într'o casă unde trăsesem în gazdă un actor, vara director de teatru în provincie. Stagiunea migrării actorilor se sfârșise: eră toamnă, și aceste pasări călătoare se întorceau pe la cuiburile lor.

Văzându-mă că cetiam într'una, actorul îmi zise cu un fel de mândrie:

„Îți place să te ocupi cu literatura... Am și eu un băiat în trupă care cetește mult; este foarte învățat, știe nemțește și are mare talent: face poezii; ne-a făcut câteva cuplete minunate. Eu crez că ți-ar face plăcere să-l cunoști.“

Și-mi povestii cum găsise într'un otel din Giurgiu pe acel băiat — care slugea în curte și la grajd — culcat în fân și cetind în gura mare pe Schiller.

În ieslele grajdului, la o parte, eră un geamantan — biblioteca băiatului — plin cu cărți nemțești.

Băiatul era foarte bland, de treabă, nu avea nici un vițiu. Eră străin de departe, zicea el, dar nu voia să spună de unde. Se vedeă bine a fi copil de oameni, ajuns aci din cine știe ce împrejurare.

Autorul îi propuse să-l ia sufler cu șapte galbeni pe lună, și băiatul primi cu bucurie. Își luase biblioteca și acum se află în București.

Seara trebuia să vie la directorul lui — astfel puteam să-l văz.

Eram foarte curios să-l cunosc. Nu știau pentru ce îmi închipuam pe Tânărul aventurar ca pe o ființă extraordinară, un erou, un viitor om mare.

În închipuirea mea, văzându-l în revoltă față cu practica vieții comune, găseam că disprețul lui pentru disciplina socială e o

dovadă cumcă omul acesta trebuie să fie scos dintr'un tipar de lux, nu din acela din care se estrag exemplarele stereotipe cu miile de duzine.

Deși în genere teoria dela care plecam eu ca să gândesc astfel — că adeca un om mare trebuie în toate să fie ca neoamenii — eră pripită, poate chiar deloc întemeiată, în speță însă să a deverit cu prisos.

Tânărul sosi.

Eră o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari — la aceste ferestre ale sufletului se vedeă că cineva este înăuntru; un zâmbet bland și adânc melancholic. Avea aerul unui sfânt Tânăr, coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedeă scrisul unor chinuri vii torturătoare.

„Mă recomand, Mihail Eminescu.“

Așa l-am cunoscut eu.

Câtă filozofie n'am deținut împreună toată noaptea aceea cu nepregetul vârstei de șaptesprezece ani!

Ce entuziasm! ce veselie!

Hotărît, închipuirea nu mă înșelase... Eră un copil minunat.

Într'o noapte mă pusese în curențul literaturii germane, de care eră încântat.

„Dacă îți place aşa de mult poezia, trebuie să și scrii, i-am zis... Am aflat eu că dumneata ai și scris.

— Da, am scris.

— Atunci, — și mie îmi place poezia, deși nu pot scrie, — fii bun și arată-mi și mie o poezie de d-ta.“

Eminescu s'a executat numai decât. Eră o bucată dedicată unei actrițe de care el eră foarte înamorat... D'abia mai țiu minte. Știau

Mama și sora lui Eminescu.

atâta că eră vorba de strălucirea și bogățiile unui rege asirian nenorocit de o pasiune contrariată... cam aşă ceva. Poezia aceasta îmi pare că s'a și publicat prin 68 sau 69 în „Familia“ din Pesta.

A doua zi seara ne-am întâlnit iarăși. Dar peste zi o nemulțumire intimă intervenise. Actrița fusese foarte puțin mișcată de măhnirea regelui asirian. Eminescu eră de astădată tăcut și posomorît, vorbea foarte puțin și contradicția îl irită. Înzădar l-am rugat să-mi mai arate vre-o poezie sau să mi-o cetească tot pe aceea care o cunoșteam. A plecat să se culce de vreme, și dimineață la amiază, când m'am dus la el, l-am găsit tot dormind.

L-am scutat. Se duse se acuma supărarea, ba eră chiar mai vesel ca alătăieri. Am petrecut toată ziua râzând, mi-a vorbit despre India antică, despre Daci, despre Ștefan cel-Mare, și mi-a cântat doina.

Îi trecuse ciuda regelui asirian și acum se bucură în liniște de avuțiile și strălucirea lui.

Așă l-am cunoscut atuncea, așă a rămas până în cele din urmă momente bune: vesel și trist; comunicativ și ursuz; bland și aspru; mulțumindu-se cu nimica și nemulțumit totdeauna de toate; aci de o abstinенță de pustnic, aci apoi lacom de plăcerile vieții; fugind de oameni și căutându-i; nepăsător ca un bătrân stoic și iritabil ca o fată nervoasă. Ciu-dată amestecătură! — fericită pentru artist, nenorocită pentru om!

Primăvara următoare a plecat cu o trupă ambulantă de teatru prin Moldova. Am așteptat toamna pe Eminescu în zadar — trupa s'a întors fără dânsul.

Părintele lui, de fel din Botoșani, l-a regăsit pe excențricul fugar și, mai cu binele, mai cu deasila, l-a trimis la Viena.

Am văzut mai târziu „Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este...“ Eminescu își țineă făgăduiala: copilul creșteă om mare.

Mai în urmă, l-am întâlnit tot aici pe Eminescu cu un frate al lui, ofițer. Plecau amândoi în străinătate, el la Viena, celălalt la Berlin.

Militarul era frate mai mare; tot așă de frumos, de bland și de ciudat — o isbitoare asemănare în toate.

Acela a mers la Berlin; în câteva luni a speriat Academia militară cu talentele-i și a dat un examen care l-a făcut pe mareșalul Moltke să se intereseze foarte de aproape de soartea lui, hotărît să-l ia pe lângă dânsul. Ca să-și incorneze succesul, militarul s'a dus acasă și, fără să lase măcar o vorbă, s'a împușcat.

Peste mai multă vreme, când am vorbit cu Eminescu de trista împrejurare a militarului, el mi-a răspuns râzând:

„Mai bine! ală eră mai cuminte ca noi.“

Peste câțiva ani a venit în București tata lui Eminescu. Era un bătrân foarte drăguț, glumeț și original. Făcuse o bună afacere și venise să-i cumpere fiului haine și ciasornic și să-i dee „din viață“ o sută de galbini, partea lui de moștenire din avereia părintească.

L-am întrebat atunci pe Eminescu dacă mama lui mai trăiește. Mama murise, dar, după aerul posomorît cu care mi-a răspuns, am înțeles că de moartea ei se legau niște amintiri mai crude decât ca de o moarte normală, nu numai dureroase, dar și neplăcute.

Am aflat apoi că o soră a lui, care-l iubea foarte, trăia retrasă într'o mănăstire: biata fată era paralizată din copilărie.

Și au fost oameni, nu de rând, oameni de seamă, cărora le-a plăcut să facă sau să lase a se crede că nenorocirea lui Eminescu a fost cauzată de vițiu.

Era, în adevăr, un om dezordonat, dar nici decum vițios. În lumea asta, mulțimea celor de rând crede că plăcerile materiale ale vieții sunt privilegiul lor exclusiv și că oamenii rari nu au voe să aibă și ei defecți.

Avea un temperament de o excesivă neegalitate, și când o pasiune îl apucă, era o tortură nepomenită. Am fost de multeori confidentul lui.

Cu desăvârșire lipsit de manierele comune, succesul îi scăpa foarte adesea... Atunci era o sbuciumare teribilă, o încordare a simțirii, un acces de gelozie, cari lăsau să se întrevază destul de clar felul cum acest om superior trebuiă să sfârșească.

Când ostenea bine de acel cutremur, se închidea în odaia lui, durmea dus și peste

două trei zile se arătă iar liniștit ca „Luceafărul lui — nemuritor și rece“.

Acum începeă cu verva lui strălucită să-mi predice budismul și să-mi cânte Nirvana, ținta supremă a lui Buda-Çakiamuni.

O aşă încordare, un aşă acces a avut în ultimele momente bune: acela a fost semnalul sfârșitului. După cutremur, el nu s'a mai închis în odaie să se culce și să mai facă ce făcea mai nainte Luceafărul. A pornit înainte, tot înainte, până ce a căzut sub loviturile vrăjășului pe care-l purta în sânul-i încă din sânul maicii sale. Copil al unei rasse nobile și bătrâne, în el se petrece lupta decizivă între flacăra celei mai înalte vieți și germanul distrugerii finale a rassei — geniul cu nebunia.

Lupta a fost groaznică. Încercarea, drumul, cătră Nirvana a fost tot aşă de dureroasă cât și de strălucită.

În capul cel mai bolnav, cea mai luminosă inteligență — cel mai măhnit suflet în trupul cel mai trudit! Și dacă am plâns

când l-au aşezat prietenii și vrăjmașii, admiratorii și invidioșii, sub „teiul sfânt“, n'am plâns de moartea lui; am plâns de truda vieții, de căte suferise această iritabilă natură dela împrejurări, dela oameni, dela ea însăși.

Acest Eminescu a suferit de multe, a suferit și de foame. Da, dar nu s'a încovoiat niciodată: era un om dintr-o bucată și nu dintr'una care se găsește pe toate cărările.

Generații întregi vor să suie cu pompă dealul care duce la Șerban-Vodă, după ce vor fi umplut cu nimicul lor o vreme, și o bucată din care să scoți un alt Eminescu nu se va mai găsi poate.

Să doarmă în pace necăjitul suflet.

Ferventul budist este acum fericit: el s'a întors în Nirvana — aşă de frumos cântată, atât de mult dorită — pentru dânsul prea târziu, prea de vreme pentru noi.

1889, Iunie 18.

I. L. Caragiale.

„Floare albastră“.

Tu, floare-albastră, mică, veștejită,
De-ai să vorbi, să spui de unde ești,
De-așă de dulci miresme răspândești,
Că pare 'n jur odaia înflorită.

Pe un mormânt tăcut, ai fost ursită,
La umbra unui teiu, să înflorescă...
Te legănă în tainice povești
A frunzei șoaptă 'n veci neadormită...

Sorbit-ai din adâncuri de mormânt
Acea mireasmă dulce 'mbătătoare?
Sub glie doarme și visează un sfânt

În pace de dureri alinătoare,
Pe care n'a găsit-o pe pământ...
Ești visul lui cel drag, albastră floare?

I. Borcia.

Mihail Eminescu.

Preot sfînt de mâna suferinței,
Pe fruntea ta senină strălucește
Lumina celor care poartă cîrme.

Cântarea ta cu freamățul de frunze,
Cu glasul valurilor obosite
Mereu va povestî cu jalea noastră:

„Veniți la mine cei strivîți de soarte
Și cei răniți în lupte, să vă vindec,
Toți — robii dragostei fără nădejde,
Veniți la mine să v'arăt limanul.“

Maria Cunțan.

Amintiri despre Eminescu.

Eram în gimnaziu când am cedit primele poezii ale lui Eminescu și fantastica lui nuvelă „Sărmanul Dionis“. Versurile lui exercitau asupra mea o înrâurire extraordinară de puternică; adâncimea fascinantă a gândurilor lui mă umpleau de un fior mistic, de o admiratie estetică. Și de multeori am căutat să construiesc în încipuirea mea de copil figura necunoscută a acestui zeu, care mi se păreă că trebuie să trăiască o viață cu totul deosebită de a noastră, într-o lume supraumană, în basme. Credeam căteodată că-l zăresc în unele tablouri din „Sărmanul Dionis“, o vagă siluetă care se depărta mereu, și par că se topă într-o lumină intensă, amețitoare.

Când am terminat liceul, aveam în cap figura lui Eminescu, aşa cum mi-o făcusem eu: un Tânăr slab, înalt, palid și tras la față, cu ochii negri, visători, pe umeri și cad plete ondulate, o haină lungă și veche și acopere trupul până în călcâie; el nu vede pe unde calcă, nu se uită la nimeni, și merge ca un somnambul, parcă ar pluti.

Trei ani am căutat pe ulițile capitalei figura aceasta, și n-am găsit-o. Într-o zi, mă întorceam cu mai mulți prieteni dela Universitate. În dosul pasajului, aud pe cineva zîcând: „Uite Eminescu!“ Toți ne oprim să-l vedem. Un om în vîrstă, bine făcut, rotund la față, fără plete, îmbrăcat ca toți oamenii... Îl văd suindu-se în tramvai, — mă despart de prieteni și mă urc și eu. Măsez în față poetului și-l privesc, dar cu ce sfieal! El ține pe brațe un ghiozdan ros pe la margini: degetele dela mâna dreaptă și sunt pline de cerneală violetă, ochii lui mici, înfundăți, cu gene rare, au privirea vagă și ostenită a omului distras, dus pe gânduri.

Lângă el stă o cocoană slabă și sulimenită, care-l privește fix, din ce în ce mai intrigată. Ea își șterge cu batista colțurile gurii, și-și potrivește bridurile dela pălărie, cu gesturile unei persoane gata să ia o hotărâre.

— Așa-i că nu mă mai cunoașteți, domnule Eminovici?...

Eminescu se întoarce; un zâmbet bland îl luminează față.

— Doamna A... cu ce pricină pe-aici?

Și doamna îi spune că fata ei a părăsit „trupa“ și cauță un loc de profesoară; îi aduce aminte de când facea și el parte din trupă, și oftează...

— Dar d-ta, ce faci aici în București?

— Eu... dau lecții.

Suntem în strada Buzeștilor. Eminescu se ridică și face semn conductorului să opreasca.

— Ce, pe aici stai?

Poetul răspunde c' o mișcare plăcătoare din cap, care 'nsemnă și „da“, și „bună ziua“, și multe de toate.

*

Cinci ani după asta. Stăm amândoi la o masă în cafeneaua dela „Imperial“. În fața noastră, la o altă masă, e un bătrân chel, c' o figură foarte expresivă, de-o slăbiciune și de-o paloare bolnavicioasă. Eminescu îl privește lung, milos, — nu-și poate luă ochii dela el. Se pleacă încet la urechea mea.

— Oare cine-o fi? tu nu-l cunoști?

— Nu... da de ce mă 'ntrebă?

— Grozav seamănă cu tata.

Întrebăm pe chelner, și aflăm că-i consulul dela Salonic.

Poetul mă sfătuiește să traduc în versuri „Cei șapte dela Teba“ și laudă seninătatea și măreția tragediilor clasice.

O fetiță, c'un paneraș de flori, se tot miloșește pe lângă noi, c'un aer de sfâșietoare mizerie. Aleg o garoafă și o dau poetului, care-mi spune că-i plac florile. Eminescu ridică 'n sus garoafa c'un gest delicat, se uită gânditor la petalele învoalte, de un roș închis, și, ca și cum ar reluă sirul unei discuții întrerupte un moment, îmi spune:

— De geaba, ne trebuie un poet care s'o ia peste câmpii, nebunește... ne trebuie ceva nou, cu totul nou... un nebun, dar un nebun de geniu, care să-și croiască el o formă a lui și un drum neîncercat de nimeni...

Eu îl privesc lung, nedumerit; aștept să văd cu ce se leagă asta.

— Uite, dintre tinerii de azi, știi cine dă semne c'are să fie un poet mare la noi?

— Cine?

— Mile. Da, da, nu te uită, Mile e poet...
În „Caetul roșu“ al lui am găsit lucruri minunate, minunate!...

Acum prind legătura: roșața garoafei a chemat „Caetul roșu“.

E târziu, aproape miezul nopții. Afară plouă, și cum n'avem umbrelă, o ținem mai mult o fugă până la otel Metropol.

— Rămâi la mine 'n noaptea asta...

— Nu pot, am de făcut gazeta pe mâine... și mie nu-mi vine îndemână să scriu decât acasă la mine. Da hai, că mă sui și eu pentr'un sfert de ceas, poate-a mai stă ploaia.

Eminescu are chef de vorbă. Imi povestea o dragoste a lui, o întâmplare curioasă,

care i-a inspirat poezia „Luceafărul“ și care nu se poate spune aici...

— Dar știi că sunt două aproape.

Iși ia pălăria și pleacă grăbit.

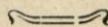
Mă culc. Ascult cum răpăe ploaia pe copriș; și mă gândesc la marele Eminescu, cât îi de sărac și de chinuit. Am un bilet de loterie, și fac planuri generoase pe câstigul cel mare, de 100.000 de lei. Aud pași pripiți pe sală... o bătaie discretă în ușă.

— Cine-i?

Aprind lumânarea. Eminescu, ud leoarcă, își ia floarea de pe masă și sgrebulit, c'un râs copilăresc, îmi zice „noapte bună“ și pleacă.

Pentru prima oară poetul îmi da de gândit.

A. Vlahuță.

Geneza unei critici.¹⁾

A apărut la Blaj, înainte cu aproape douăzeci de ani, o critică asupra lui Eminescu. Cartea a avut efectul unei descărcări de pistol într'o sală de concert. Tânără generație română se află pe atunci sub influența operei poetice a lui Eminescu, cum observă d-l T. Maiorescu,²⁾ care se uniă de astădată în veaderi cu d-l Dobrogeanu-Gherea.

Tot ce se scria pe atunci purta marca creațiilor eminesciene, și cum discipolii mai mărunței sunt mai zeloși adese decât maestrul, tinerii poeți trăiau într'o atmosferă de lacrimi și suspine, cu gândul ațintit spre neantul Nirvanei...

A fost o mare cutezanță din partea criticiului anonim dela Blaj, să-și ridice glasul lui de protest într'un templu, unde toți stau cu capetele descoperite. I s'a răspuns cu înjurii, cu conferențe de indignare la Ateneu, sau cu — tacere suverană. Totuș s'aflat încă pe atunci oameni, cari aprobau scrisul criticului anonim din Blaj și între cărțile lui găsești și volume de ale autorilor cunoscuți, cari i le dedică „în semn de stimă pentru studiul critic asupra lui Eminescu“.

¹⁾ Mihail Eminescu, Studiu critic, Blaj 1891. 206 pp. în 8°, prețul 40 cr.

²⁾ Critice III, 111.

Scopul acestor șire nu este de a susțineă îndreptățirea acestei critici, dat fiind tonul aproape violent al ei, ci de a scoate la iveală motivele, cari l-au determinat pe autor să ia condeiul în mâna și, mai ales, motivele cari l-au făcut să scrie în tonul acela. Două lucruri destul de importante pentru a vedea cu totul în altă lumină atât opera cât și autorul.

*

Scriind toată lumea de atunci sub influența lui Eminescu, scriitorii ardeleni erau cu atât mai încătușați, cu cât nu aveau pe atunci nici un talent mai de seamă — Coșbuc trecește în țară la 1890, fără de a fi fost remarcat după vrednicie — ci numai versificatorii mai mult sau mai puțin îndemânatici în făurirea rimelor. Poetastri aceștia erau imitatori servili ai lui Eminescu, măimuțărind decepții și desnădăjduiri, cari dau o aureolă de suferință marelui cântăreț al durerii.

Intre versificatorii aceștia, anonimul din Blaj descopere cu mirare un preot și un candidat de preot. Cel dintâi spunea, într'o poezie foarte intunecată, că viața de apoi este³⁾: „o nimică fără margini, fără fund și un haos

³⁾ Cf. „Familia“, an. I, pag. 46.

fără margini"; cel de al doilea spunea¹⁾ că: „morții dorm de veci în risipire.“

Poeziile aceste i-au dat prilejul să scrie articolul „Tinerii preoți din clerul nostru“, în care scrie între altele²⁾: „Ce ne cauzează însă durere și nouă, este împrejurarea aceea tristă, că nu puțini din tinerii clerului nostru, cari se încercă pe terenul poetic, își iau de îndreptariu modele de acele, cari nu numai că nu stau pe baza creștinismului pozitiv, ci cuprind idei, cari sunt deplina negațione a creștinismului.“

La alt loc, după ce admite imitarea formei lui Eminescu, căreia îi recunoaște unele calități, adaugă: „Nu putem fi însă indiferenți, când preoții sau candidații de preoți, nu imitează numai forma, ci spiritul poezilor lui Eminescu, și astfel se fac apostolii lui Schopenhauer și preoții lui Buddha, în poporul nostru, care nu de așa ceva are lipsă, ci de preoți în spiritul adevărat evanghelic“...

Și încheie: „Dacă, zic, totuș voesc să-l imiteze pe Eminescu, atunci îi rugăm ca să imiteze pe Eminescu și în trăsătura cea nobilă a caracterului lui. Văzând adecă cineva temperamentul cel liniștit și blândețea lui Eminescu, l-a întrebat că de ce nu s'a făcut preot. La acestea a răspuns Eminescu: „Nice un stat din lume nu mi-a plăcut ca statul preoțesc. Și dacă aveam credință, preot m'ăș fi făcut. Fiindcă însă nu o am, nu m'am făcut, ca să nu viu în contracicere cu mine însuși. Sapienti sat!“

Articolul acesta, pe care l-ar putea îscăli, credem, oricare profesor de teologie din Blaj, Sibiu sau București, este preludiul criticei, care se începe cu numărul 17 al „Unirei“.

Probabil critica n'ar fi apărut niciodată, și nu s'ar fi scris în tonul acela aproape vehement, dacă nu intervenia o întâmplare hotărîtoare.

*

Eram pe atunci în clasa a V-a gimnazială și redactam, în mare taină, cu camerazii mei o revistă literară. Cetiam pe Eminescu, îl știam pe din afară, ne îmbătam de muzicalitatea limbei lui, fără a pătrunde însă miezul adânc al creațiilor. Plutiam într'o atmosferă

de mohorire și resignare, ne gândiam la multele dureri, ce aveau să ne întâmpine în viață și ne gândiam la Moartea salvatoare:

Si-apoi cine știe de este mai bine
A fi sau a nu fi...
A fi — nebunie și tristă și goală...

Farmecul deosebit al limbei, imaginile îndrăsnețe și neobișnuite ne încătușau, și noi începeam a uită pe Murășan și Bolintineanu înainte de a-i fi cunoscut măcar cum se cade.

In „revista“ ce o redactam în taină nu scriam decât poezii pesimiste, nuvele sfășietoare și maxime, în cari spuneam, cu multă cunoștință de viață, că existența nu are nici un rost, că totul e spoială, și că singură moartea e îngerul pal, care pune capăt acestor dureri neîntrerupte și de prisos.

A venit, însă, aşa din senin, un trăsnet și ne-a trezit din aceste visări de nemai sfârșită jelenie. Un tovarăș mai slab de înger, probabil un „poet“, căruia nu i s'a îngăduit intrarea în Panteonul revistei, a spus ceva „prefectului“ și numai ce ne pomenim într'o seară de „silentiu“ că mâni sacrilege se întind spre pupitru tăinuit și — ne secvestrează revista.

Rectorul s'a făcut foc și pară.

Ne-a citat în cancelarie, ne-a tras o săpunelă, de nu mai era să nimerim ușa când să-șeșim.

Și noi stam cu ochii în pământ și pământul nu se îndură să ne îngrijă.

Au urmat câteva săptămâni de supliciu. La prânz, rectorul ne oprește puțin, apoi începe să cetească părți inculpate din poezile și nuvele noastre disperate. Avea un zâmbet răutăios, iar noi ședeam ca țintuiți pe scaune, mulțumiți pentru discreționea delicatesă, că numele noastre se treceau totuș sub tăcere.

In acele câteva săptămâni discuția se învârtia în jurul lui Eminescu, căruia rectorul nostru îi recunoștea din ce în ce mai puține calități, până într'o zi îl auzirăm spunând cuvântul hotărîtor:

— In urma urmei Eminescu nici n'a fost ceva poet mai de seamă. Voi arăta eu, că n'a fost...

Și aşa s'a pornit critica aceea.

¹⁾ Ibid. nr. 2.

²⁾ Cf. „Unirea“, an. I, pag. 46.

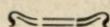
Revista noastră și-a pierdut urma prin cine știe ce dosar obscur, și, vai, acolo s'au pierdut și cele dintâi dibuiri literare ale visurilor noastre juvenile...

Autorul odioasei critice apare, cred, în altă lumină, dacă cunoaștem geneza ei, și dacă aprețiem zelul lui de a luptă împotriva influenței dezastroase, pe care Eminescu o poate exercitată, mai ales asupra tinerimii ne-

vârșnice, lucru admis de chiar cei mai mari admiratori ai poetului.

Adevărul doare adeseori, mai ales când el se izbește de figura cea mai uriașă a literaturii noastre, dar oricât de preocupat, exagerat și vehement a fost criticul anonim din Blaj, el a scris în cartea lui odioasă și multe pagini de adevăr!

Al. Ciura.

Lui Eminescu.

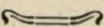
Vârful nalt al piramidei ochiul meu abia-l atinge...
Lâng' acest colos de piatră vezi tu cât de mică sănt.
Astfel tu 'n a cărui minte universul se resfrânge,
Al tău geniu peste veacuri rămâne-va pe pământ.

Și dorești a mea iubire... Prin iubire pân' la tine
Să ajung și a mea soartă azi de soarta ta s'o leg,
Cum să fac! Când eu micimea îmi cunosc atât de bine,
Când măreața ta ființă poate nici n'o înțeleg.

Geniu tu, planează 'n lume! Lasă-mă în prada sorții
Să numai din depărtare, când și când, să te privesc,
Mărtora măririi tale să fiu pân' la pragul morții
Și ca pe-o minune 'n taină să te-ador, să te slăvesc.

28 August 1885.

Veronica Micle.

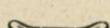

Cântecul frunzelor.¹⁾

Cântul frunzelor uscate
Trist îngână-a nopții pace;
Ceva tainic, ceva aspru
Și amar într'ânsul zace.

Când l-asculți din prag, te-ajunge
Dor nebun, să pleci departe;
De iubești, nădejdi și visuri
Ți se par atunci deșarte.

Când l-asculți mergând pe cale,
De ești vesel, cazi pe gânduri,
De ești trist, te stăpânește
Vraja celor patru scanduri.

Ecaterina Pitiș.

Fragmente.

Numai Arta națională are rațiune de a fi, numai ea naște în inimile indivizilor întărirea și intensitatea acelui simțământ subiectiv care-i face ca toți să se numere membri aceluiaș corp. **M. Eminescu.**

*
Lucrarea ce un mare artist ca Eminescu o lasă este, cu toate calitățile și defectele ei, ceva sfânt, fiindcă

în ea se întrupează pipăit, și pentru o viață mai durabilă decât chiar a neamului său întreg, gânduri și simțiri de veacuri ale acestuia, și de aceea, fără teamă de exagerare, s'a putut zice că o aşa lucrare este patrimoniul omenirii întregi, nu numai al unui neam.

I. L. Caragiale.

¹⁾ Din volumul ce va apărea în curând în editura „Minervei“.

Ion Creangă și Mihail Eminescu.

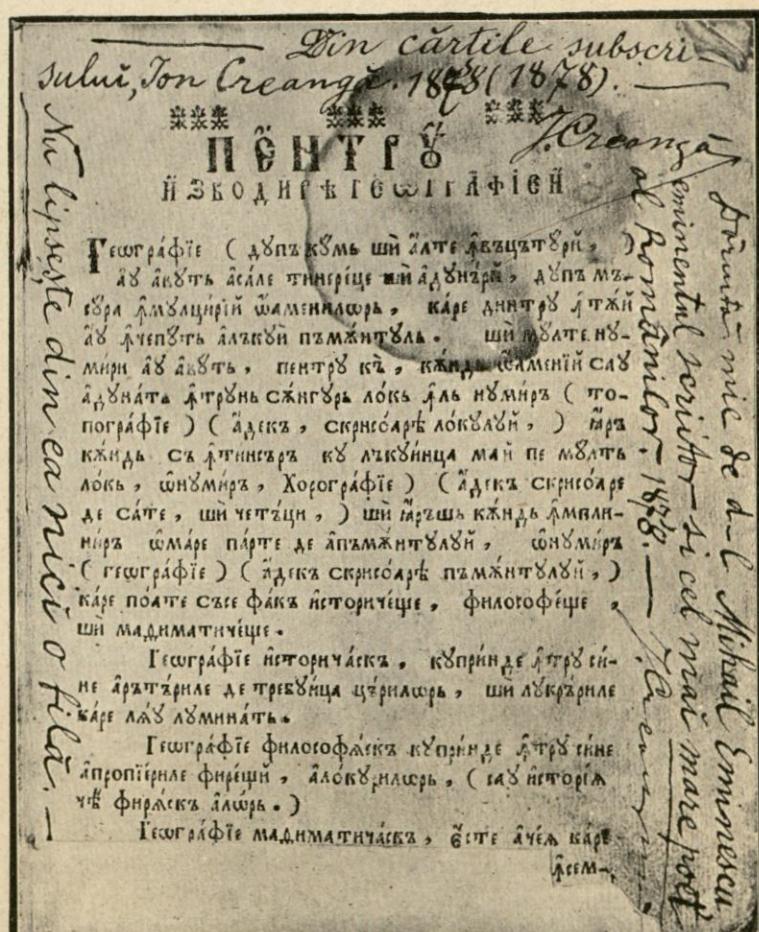
Astăzi când prietenii adevărate sunt atât de rare, — mai cu seamă acele care să unească pe doi scriitori, — ne întoarcem sufletul cu adevărată evlavie către prietenia care a legat pe genialul poet Mihail Eminescu de marele prozator Ion Creangă. — De câte ori am călcat pragul căsuței din Ticăul de sus Nr. 4, bojdeuca lui Ion Creangă, de atâtea ori mi s'a întors amintirea spre dânsii, părându-mi-se că-i văd pe amândoi, unul lângă altul, visând la vremile ferice ale poveștilor cu Feță-Frumoși și Ilene Cosânzene, la vremile ce atât de mult îi ispiteau. —

Dela tovarășa de atâtia ani, dela soția a doua a lui Ion Creangă, d-na Deliu, am cules câteva amănunte asupra acestei prietenii, amânunte cari coincid cu cercetările mele și cu cele ce s'au mai scris asupra marilor scriitori. —

E lucru neîndoianic că Eminescu a dus pe Creangă în Societatea „Junimea“. — Tovarășa lui I. Creangă a fost martoră scenei care a hotărît intrarea povestitorului în acea societate. — Intr'o seară, Eminescu și-a îmbiat prietenul să meargă la Junimea; Creangă nu prea voia, când poetul însă îl rugă în numele prieteniei ce-i unea, Creangă nu a mai stat o clipă la îndoială și s'a dus în societatea pe care a ilustrat-o mai târziu într'un chip atât de strălucit.

Eminescu îndemnase pe Creangă să scrie, și acesta l-a înțeles, alcătuind acel șirag de mărgăritare, care-s Povestile lui. — Câteodată, stând amândoi în odaie, sau sub copacul umbros din ograda din fața casei, Creangă rugă pe Eminescu să asculte ce scrieșe. — Eminescu se uită duios la Creangă și-i răspundeă:

„Lasă Creangă, ai să cetești în Junimea, tu n'ai nevoie să fii corectat de nimeni“. Eră stingherit oarecum când vedeă că Creangă îl punea mai sus de cât înțelegea el că e față de prietenul său. — Cine știe dacă Eminescu care-și dădea seamă de ferme cătoarele „Povesti și Anecdote“ ale lui Creangă, nu s'a oprit să mai revie asupra unor încercări mai din tinerețe ale lui, scoase din legendele și poveștile noastre, crezând că golul din literatură românească se umplea îndeajuns, și mai trainic, cu opera lui Creangă. — Îi plăcea mai mult lui Eminescu să-l asculte povestind. Creangă îi povestează, iarna, la gura sobii, cu câte un pahar de vin vechiu roșiu, fierb cu zahăr, scorțișoară și

Carte dăruită de Eminescu prietenului său Creangă.

măr domnesc, — vara în cerdacul dedindosul casei, unde și astăzi mai stau câteva lucruri dăruite de poet lui Creangă, în cerdacul din care li se pierdeă privirea tocmai pe dealul Cîrnicului, departe încolo.

Din biblioteca lui Ion Creangă, alcătuită mai în întregime de cărți vechi, românești, cu însemnări pe ele, despre care d-l Teodorescu Kirileanu a scris în revista „Şezatoarea“, făceau parte și unele cărți și stampe dăruite povestitorului de cătră Mihail Eminescu. — Cel ce scrie aceste rânduri posedă două stampe: portretele lui Schopenhauer și Frederic cel Mare, dăruite prozatorului de cătră poet, precum și o carte, de mare preț bibliografic: „De obște Geografie, pe limba moldovenească scoasă de pe geografia lui Bufieră (sic) de cătră Amfilohie Hotiniul, și tipărită în 1795 August 22.“ — Pe cea dințăi pagină a cărții, după cum se vedea în alăturatul clișeu, Creangă scrie cu mâna lui, că această carte i-a fost: dăruită de cătră d-l Mihail Eminescu, eminentul scriitor și cel mai mare poet al Românilor. 1878. —

Când li se ură de oraș și lume — lume străină cu totul de sufletul și idealul lor, — luau drumul Sculenilor, unde făceau băi, și rătăciau apoi ziua întreagă în păduricea de pe malul Prutului, uitându-se cum tulburile lui valuri și despărțeau de Basarabia. — și cine știe câte vise de aur nu le năvălează în minte, înfierbântându-le sufletul, uitându-se la făția de pământ ce-și pierdeă zările în apusul zilelor de vară...

Altădată fugeau tocmai în Târgușor, dincolo de bariera Iașului, la crâșma lui Tânăr, împreună cu Zahei, fratele lui Creangă. — Acolo, tolăniți pe iarbă, puneau de le cântă doi țigani zdrențuroși, — unul cu scripca și celală cu cobza, — cântecele glăsuțe altădată de cătră Barbu Lăutarul, iar ei mâncau friptură din hârgău, cu mămăligă; aceste se preparau lângă dânsii, pe iarbă. — Si trăiau altă viață, în alte vremuri, și 'n altă lume.

Dar mai des scoborau cărarea din vale de casa lui Creangă, și suiau dealul Cîrnicului pe care îl măsurau în lung până la via regelatului Ianov, în lat până în zare, plimbându-se până la vremea mesei, pregătită de

cătră soția lui Creangă. Eminescu stătea la Creangă câte două și trei zile, iar alte dăți câte o săptămână în sir. — Atunci puneau ei multe la cale și multe mai plănuiau în odaia cu ferestre mici, tăiate în păretele de vălătuci al casei.

Când Eminescu plecă din Iași, mare lucru dacă trecea o lună două fără ca ei să nu se vadă. Îi lovea dorul, — și ori Creangă se repezea până în București, ori Eminescu venea la Iași.

Un amănunt interesant în legătură cu una — poate cea din urmă — din aceste revederi; Eminescu veni la Iași, abătut. — Nu stătu mult și-i ceti lui Creangă „Doina“ scrisă la București. — Apoi, când se puse să se odihnească, scoase din buzunar un revolver mic și-l aşeză pe masă. — La întrebarea lui Creangă, că de ce-l poartă, Eminescu răspunse: „Că îi era frică să nu-l ucidă cineva“. Acest lucru îl îndureră adânc pe Creangă, și-l făcă să se uite îndelung la fața obosită a poetului care adormise pe pat...

O boală grozavă, care îndureră pe toți acei ce întelegeau marea pierdere ce suferează literatura românească, duse grăbnic pe Eminescu în mormânt. — Aceasta se întâmplă în ziua de 29 Iunie 1889, se împlinesc douăzeci de ani, peste puține zile. — După șase luni, la 31 Decembrie, se stinge și Creangă, grăbindu-se par că să plece și dânsul în locașul de veșnică odihnă, unde prietenul său intrase mai devreme. *

Acelora cari nu cunoșteau pe Eminescu decât din renume numai, li s-ar fi părut curioasă prietenia, — rămasă ca un episod duios în cercul literar al Junimei, — dintre marele poet și neîntrecutul prozator. — Ba poate nu numai acestora li s-ar fi părut nepotrivită legătura sufletească dintre acești doi scriitori, ci și acelora pentru care „Doina și Satira a III-a“ nu erau în deajunse dovezi ca să îndreptătească iubirea ce unea pe cel ce cugetase asupra intrupării lumilor, asupra zădăniciei vieței și nestatorniciei iubirei, cu acela care povestise pur și simplu cum crescuse în Humulești, — un sat prizărit din preajma Cetății Neamțului, — cum mergea cu colindul, cum cântă la strană sau cum prinse să pupăza, — ceasornicul satului.

Eminescu nu era cunoscut mai deplin decât de un cerc restrâns. — Tocmai acum, în urmă, prin publicarea scrierilor necunoscute ale lui Eminescu, oricine poate ajunge ușor la izvorul prieteniei dintre poet și Creangă.

Iubitori ai țărănimii, de puterile căreia știau că se leagă întreaga istorie națională, toate vitejile și nizuințele noastre; disprețitorii a tot ce e străin, și mai cu deosebire antisemiti infocați, potrivnici ai acelui neam care stângea viața românească a Moldovei sub privirile lor; adoratori ai comoarei de gândire și poezie, păstrată în adâncul muntilor și pe întinsul acoperiș verde al câmpiei românești; dornici de viață ascunsă, liniștită, care dă prilej gândirilor să făurească planuri de izbândă; și mai presus de toate oameni rămași cu apucăturile simple, graiul curat și simțirea limpede, — astfel erau acești oameni. — Deci nu puteau să nu se iubească și nici puteau să-și înfrâneze sufletele, pornite să se unească în flacăra tainică a înfrântării adevărate. — Chiar deosebirea, ce mai la urma urmei era, între felul lor de a fi: tristețea care de sigur covârșiă adesea sufletul lui Eminescu, veselia ce cuprindeă mai cu putere și mai des sufletul lui Creangă, — era poate cea mai puternică legătură dintre ei. — Sufletele lor se complectau unul

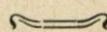
pe altul, întrupând din îmbrățișarea lor cele două fețe, — deosebite și cu toate aceste atât de strânse una de alta, — a simțirii românești. — Acest lucru face ca geniile lor să rămâne unite totdeauna, dupăcum în viață fusese unite ființele acelora în care ele străluciseră.

Tristețea lui Eminescu, — infiltrată sufletului românesc de cătră vremile de răstriște prin care dânsul trecuse, — izvorită din acea putere de concentrare a minții ce făurise zicători adânci, poezii duioase, și înaripase gândirea făcându-l pe poet să-și aşeze, în versuri, strălucitoarele lui comori de simțire; veselia lui Creangă, — tovarășa zilelor bune petrecute în adierea vântului și strălucirea soarelui, și dase putință să aştearnă pe hârtie voioșia sinceră, râsul smuls din inimă, care nu începe în vers, nu cunoaște stavili ci hohotește de răsună văi și lunci, smulgând cu deasila ecoul ascunsurilor adânci.

Cea mai mare parte din versurile lui Eminescu răsună ca melodiile doinei și a cântecelor de jale; aproape toată proza lui Creangă e chiulitul vesel al jocurilor voinicești.

Sufletele lui Creangă și Eminescu intrupează sufletul românesc, în care de atâtă vreme se împacă înrouarea ochilor cu zâmbetul buzelor.

Em. Gărleanu.

Frunze, flori și codru.

— Din prilejul aniversării. —

Dacă poetul durerii și al iubirii este slăvit de urmașii săi pentru geniul cu care l-a împodobit natura, nu este mai puțin adevărat, că gloria poetului se datorește și înrâuririlor din afară, în mijlocul căror a trăit.

Nici una dintre înrâuririle acestea n'au stăpânit scrisul lui Eminescu în măsura întinsă, în care l-a stăpânit comoara poeziei noastre poporale.

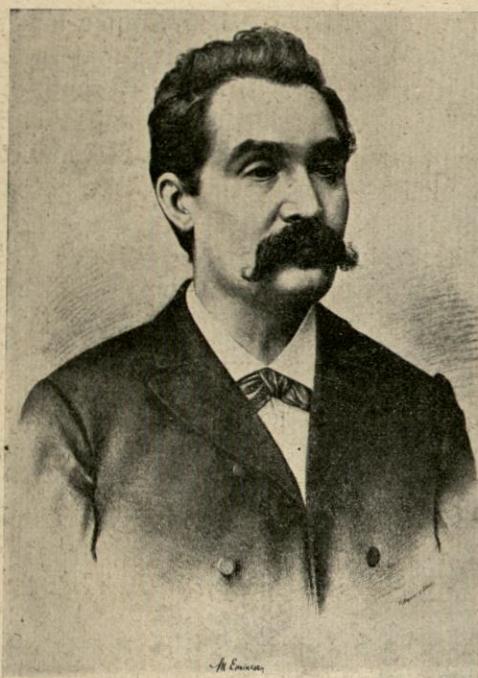
A făcut el însuși, pentru sine, o colecție de cântece din răslăbitul nostru popor, în urma culegerii întocmite de Alexandri, precum

și în urma ideilor și îndemnurilor ce domneau la societatea „Junimea“ din Iași.

Fără aceste cântece, modeste și risipite, fără acest — dacă vreți — poporanism, combătut azi din unele părți, poetul nostru, mort înainte cu douăzeci de ani, n'ar fi ajuns niciodată creatorul, de care până la el n'a mai avut parte poezia română.

*

Frunzele verzi, florile câmpului și ale pomilor, codrul cu bazmele lui și cu izvoarele, care joacă un rol atât de însemnat în viață

Ultima fotografie a lui Eminescu (1887–1888).

sufletească a țăranului român, au înrâurit și adesea au inspirat lui Eminescu versurile cele mai puternice de iubire curată și de dragoste pătimășă.

Să urmărim, la întâmplare, câteva din paginile acelea ale măestrului, care sunt pline de mirezmele de frunze, flori și codru.

Ce e codrul? Un împărat slăvit. Din mila Măriei sale, a codrului, mii de neamuri cresc și înfloresc la poalele lui; în marca sa craiul codru poartă lună, soare și luceferi; împrejurul-i are curteni din neamul cerb, iepuri purtători de vești, privighetori ce țin orchestra, izvoare care spun povești; iar poporul îl alcătuiesc albinele de pe flori și furnicile de pe poteci. Craiul codru își adună la trebuință și sfatul: cai de mare, albi ca spuma, bouri cu steme în frunte, cerbi și ciute sprintene de munte, care stau de vorbă cu fagi și cu flori de tei.

Colo șerpuiesc gingeșele cărări cu cotituri; acolo s'ascultă glasul pădurilor și să vezi cum scântee stelele printre crengi, și cum iese luna dintr-o rariște de fag... E umbră de răchiți și miros de tei. Iar în brațe? O dulce dragoste bălae... Ori o floare albă de cireș...

Izvorul din codru tremură pe prund, crengi plecate ascund cărarea, flori cad în părul iubitei, și adormi în armonia codrului; izvorul te îngâna cu un cântec, și vântul bland adie...

Din ariniște vine seara; mirosuri dulci îmbătă fata. Ea pătrunde prin codri, lângă teiul vechiu și sfânt. Florile lui, până în pământ, ascund izvorul cel vrăjit; — iar sus, în brazii de pe dealuri, luna blandă ține strajă...

Altă mândruliță își îndeamnă iubitul: Vino, iubite, în codrul cu verdeață, unde izvoarele plâng în vale... Acolo, în ochi de pădure, vom sedea în foi de mure, tu mi-i spune povești; iar eu, pe un fir de romoniță, voi cercă de mă iubești... Pe cărarea, în bolti de frunze, vom apucă spre sat în vale; sărutări ne-om da, dulci ca florile ascunse; — căci frumoasă e și nebună e albastra floare...

De altădată: stai singuratic, suspini și suferi lângă lacul cel albastru, încărcat cu flori de nufăr. Treci mereu dealungul malurilor; pare că aștepți să se ivească ea din trestii, să plutiți în barcă cuprinși de farmec. În zădar! Ea nu vine! Lacul codrilor albastri e singur cu tine...

Iată, dincolo, crăiasa din povești, dând trestia într'o parte, peste unde fermecate aruncând trandafiri roșii, ca să vadă un chip; căci un cuvânt al sfintei Miercuri a vrăjit demult lacul, iar alt cuvânt rostit de sfânta Vineri a vrăjit și trandafirii.

În freamăt de codru scântee lacul, din gârle sună apa somnoroasă, ale paserilor neamuri ciripesc cu atât de multe înțelesuri. Izvorul își așteaptă crăiasa cu părul ei moale și cu piciorul mic, cu ochii vineți și cu privirea ostenită; — și flori să ploae peste dânsa.

Cornul sună dintre ramuri de arin, luna trece peste vârfuri, codru-și bate frunza lin... Vremea trece, vremea vine.

Iar când voi fi pământ în singurătate-mi, să-mi fie și atunci codrul aproape; pe vârfuri lungi de brad aluneca luna; deasupra teiul sfânt să-și scuture creanga, și nu-mi plângă nimeni la creștet; ci codrul vânt să dea frunzișului veșted...

Mama, dulcea mamă, din negura de vremi mă chiamă la sine pe freamăt de frunze. Salcâmii se scutură de toamnă și de vânt deasupra criptei negre... Când voi muri, iubito,

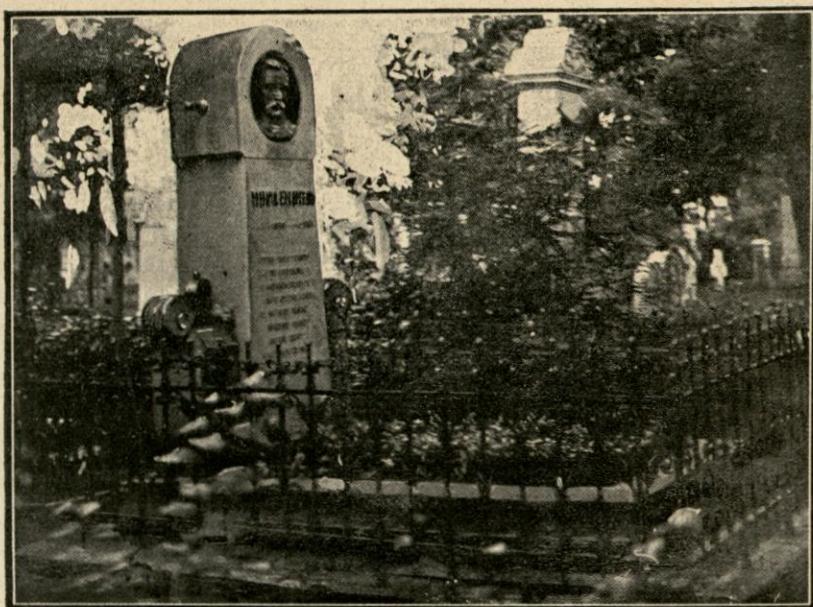
o ramură să frângi și la capul meu s'o 'ngropi; pe mine să nu mă plângi, ci lacrimele tale să stropească ramura din teiul dulce...

Flori de tei înflorite să-ți cadă în părul galben și pe fruntea albă...

Pe malurile galbine ale Nilului crește stuful din adânc, florile sclipesc în soare, unele albe, 'nalte, fragede ca argintul din ninsoare, altele roșii ca jăraticul, ori albastre... Râul sfânt povestește despre vremi apuse, palmii risipiti în crâng și auriți de raza lunei își înalță sveltele trunchiuri... Nilu 'n fund are grădini, pomi cu merele de aur coapte...

Dar iată, în depărtări cetele păgâne ale lui Baiazid; iată-le vînturate de oastea lui Mircea... Din neguri, dintre codri, doamna mărilor și a nopții varsă liniște și somn; dar lângă cortu-i unul din fiii falnicului domnitor stă și pe genunchi scrie o carte, s'o trimiță dragei sale: Te-am rugă, mări, rugă, să-mi trimiți pe cineva ce-i mai mândru 'n valea ta: codrul cu poienele, ochii cu sprânce-nele; că și eu trimite-voi ce-i mai mândru pe la noi, oastea mea cu flamurile, codrul și cu ramurile...

O fată mândră de împărat doarme după o pânză străvezie ca o mreajă și usoară ca o bură, o pânză încărcată de un colb de pietri scumpe. Pe pat și la capu-i sunt presărați trandafiri. Sburător cu negre plete și cu ochii triști adânci, vine în toată noaptea la patul ei... Craiul bătrân, cu barba 'n noduri, ca și câlții când nu-i perii, își alungă fata, să n'o mai vadă în veci... Locașul ei nu mai este palatul singuratic, ci un ascunziș de colibă, unde într'un hârb arde un opaiț, pe vatră se coc două turtă în cenușă, la o parte stă o râșniță veche, în cotlon toarce motanul, sub icoană luminează o candelă cu un muc cât un sămbure de mac, pe policioara

Mormântul lui Eminescu (Cimitirul Bellu, București).

icoanei busuioc și mintă respândesc în colibă o mireasmă pipărată, pe cuptor și pe pereți un copilaș din flori a zugrăvit c'un cărbune purceluși cu coada sfredel și cu bețe în loc de labe, în ferestruie o beșică ține locul sticlei, prin care abeă trece o dungă mohorită și gălbuiie... Deodată însă totul se schimbă și ea nu mai e singură cu băiatul; căci mirele Călin s'a rentors, îi netezeste fruntea, și desmiardă cu durere, și privește în ochii ei plini de lacrimi... Dincolo de codri de aramă, în pădurea de argint, s'au pornit deodată două nunți: una împărătească, a lui Călin care ține mâna gingesei lui mirese, și altă nuntă a mirelui *flutur*, însoțit de țânțarii lăutari, de gândacei, de cărăbuși, de fluturi veseli și berbanți, și de altă multime de norod, pe care o aşteaptă îndărătul ușii mireasa, *viorica*... *

Am lăsat la o parte înadins, din pildele de mai sus, toate cântecele poporale ale poetului, împreună cu cele câteva poezii, despre care însuși poetul scrie că sunt „în formă populară“, și am dat spicuiri numai din poezile sale artistice. Iar aceste poezii au putut să răsară din mintea măestrului poet numai pe temeiul poporanismului, pe temeiul bazmului și cântecului popular, care nu-i altceva decât părăul dela munte

dând naștere și putere râului dela şes. Părăul acela, oricât de simplu și de clar, în izvoarele sale este mult mai complicat și mult mai adânc, decât să-l poți da gata în trei cuvinte, — fie chiar cuvinte academiciane... De altfel aproape toți dușmanii poporanismului sunt combatanți literari în disponibilitate, cu gusturi de boieri scăpătați, având

cu toții nota comună d'a afectă iubire pentru o literatură „aristocratică”, — dar care în realitate nu-i deloc aristocratică, ci până acum nu e altceva decât un fel de rocco, botezat cu numiri mai mult sau mai puțin mistice, terminate în -ism sau în altă silabă răbdurie a vremii noastre de astăzi.

E. Hodoș.

Eminescu-Omul.

(Comitetul constituit pentru comemorarea morții lui Eminescu a publicat un volum de 200 pagini închinat poetului genial al neamului nostru, cuprinzând articole și date prețioase și nouă privitoare la viața și activitatea lui. Reproducem și noi un fragment din articolul d-lui I. Slavici, care dintre toți prietenii regretatului cântăreț a luat parte mai activă la serbările comemorative. Volumul Gălățenilor intitulat „Omagiu lui Mihail Eminescu, apărut sub îngrijirea d-lui Cornelius Botez, președinte de tribunal, care a binevoit a ne da autorizația să reproducem acest articol, se vinde pentru monumentul poetului Eminescu. Îl recomandăm din toată inima ceterilor noștri. Prețul unui exemplar: 3 Lei.)

Eminescu era om de o vigoare trupească extraordinară, fiu adevărat al tatălui său, care era munte de om și ca fire grădină de frumuseță, și ar fi putut să ajungă cu puteri întregi la adânci bătrânețe, dacă ar fi avut oarecare purtare de grija pentru sine insuși și-ar fi fost încă copil îndrumat a-și stăpâni pornirile spre exces.

Ei era însă lipsit cu desăvârșire de ceeace în viața de toate zilele se numește egoism, nu trăia prin sine și pentru sine, ci prin lumea, în care-și petreceau viața, și pentru ea. Trebuințele, suferințele și durerile, încotmăci și mulțumirile lui individuale, erau pentru dânsul lucruri nebăgăte în seamă. Ceeace-l atingea pe el erau trebuințele, suferințele, durerile și totdeauna rarele bucurii ale altora. De aceea, zicea el, că multe dureri și puține plăceri — nu pentru el, ci pentru lumea oglindită în sufletul lui.

Nu l-au înțeles și nu sunt în stare să-i pătrundă firea ceice iau scrierile lui drept manifestare a ființei lui individuale.

El niciodată nu s'a plâns de neajunsurile propriile sale vieți și niciodată nu a dat pe față bucuria izvorâtă din propriile sale mulțumiri. Flămând, zdrențuit, lipsit de adăpost și răbdând la ger, el era același om senin și veșnic voios, pe care-l ating numai mizeriile mai mici ale altora. Întreaga lui purtare de grija era deci numai pentru alții, care după părerea lui nu puteau să găsească în sine însăși mângăierea, pe care o găseă el pierzându-se în privirea lumii cel incunjură. „Nenorocirea cea mare a vieții e, — zicea el,

— să fii mărginit, să nu vezi cu ochii tăi, să știi puține, să înțelegi rău, să judeci strâmb, să umbli orbecând prin o lume pentru tine pustie și să fii nevoie a căută afară din tine compașajuni pentru munca grea a viețuirii. Lui nu-i trebuiau nici bogății, nici poziții, nici trecere în societate, căci se simțea fericit și fără de ele, și din acest simțământ de fericire individuală pornește mila lui către cei mulți și nemărginitul lui dispreț față cu ceice-și petrec viața în flecări ori sporesc durerile omenești. În întreaga lui scrisă nu este o singură notă de ură, și noi, care-l știm în toate amănuntele vieții lui, am rămas adeseori uimiți de firea lui îngăduitoare față cu ceice se făcea vrednic de a fi urăți. Disprețul lui se dădează însă pe față fără de nici o teamă și adeseori și fără de milă și mai ales aceasta faceă pe mulți să se ferească de dânsul.

Dacă n'a fost egoist în înțelesul comun al cuvântului, încă mai puțin a fost vanitos ori stăpânit de ambițiune: pornirea lui covârșitoare era amorul propriu, și nimic nu era în el mai presus de simțământul de dignitate.

„Ceeace li se poate iertă altora, — zicea el adeseori, — nu pot să-mi permit eu.“

Eminescu nu era însă în stare să mintă, să treacă cu vederea reaua credință a altora, să tacă și atunci, când era dator să vorbească, să măgulească ori chiar să linguească pe cineva și în gândul lui cea mai invaderă dovdă de iubire și de stîmă era să-i spui omului și în bine, și în rău adevărul verde în față. El era în stare să se umilească, să stăruie, să cersească pentru vre-un nevoiaș: pentru sine insuși însă cu nici un preț. Vorba lui era vorbă și angajamentul luat de dânsul era sfânt. Niciodată el nu lăua asupra sa sarcini, pentru care nu se socotia îndeajuns pregătit ori pe care nu era gata să le poarte cu toată inimă.

Ori și cât de pornit ar fi fost și ori și cât de desar fi pierdut în gânduri, el nu uită niciodată să-și facă datoria, era totdeauna la locul lui și alergă după creditorii săi, dar contra proprietății sale convingeri nu lucră cu nici un preț.

In mijlocul societății, în care i-a fost dat să-și petreacă viața, un asemenea om nu putea să facă carieră, nici să-și creeze pozițione.

„Când oamenii au trebuință de fine, — ziceă el adeseori, — aleargă să te caute, sunt însă foarte mulți când pot iar să scape de privirea ta pătrunzătoare și de gura ta cea rea.“

Dacă mai fi putut să trăiască, el fără îndoială s-ar fi impus în cele din urmă. E puțin ceeace a făcut el în timpul surtei și mereu sbuciumatei lui vieți, și numai puțini își vor fi putând da seamă despre ceeace am pierdut noi prin stingerea vieții lui sufletești.

Stăpânit de o neastămpărată sete de știință, el studia mereu, și nu era nici o ramură de știință omenească, pe care nu ținea să o aprofundeze. Mereu se simțea om încă neisprăvit, mereu își dădea silință de a se desăvârși sufletește și boala l-a cuprins încă în formățune.

Știm azi, că boalele de felul celei ce i-a întunecat lui sufletul sunt trupești și în cele mai multe cazuri curabile. Își dădea și el însuși seamă despre aceasta, și sunt acum douăzeci și cinci de ani, în ajunul plecării mele la Sibiu, vorbiam adeseori cu ingerul Simtton, care-i dăduse adăpost în locuința sa, despre măsurile de precauție, pe care prietenul nostru comun are să le iee în viitor.

După ce a stat câtva timp într-o casă de sănătate din Viena, unde mai ales în urma unei abstinențe stăruitoare și-a venit în fire, a petrecut câteva săptămâni cu prietenul nostru Chibici-Râvneanul la Florența, apoi s'a întors om cu mintea împedite și cu deosebire chibzuit. Ne spunea că numai în urma lipsei de cumpătare s'a îmbolnăvit, și era incredințat, că n'are decât să se ferească de excese pentru ca să-și păstreze sănătatea. Nu i-a intrat lui niciodată și nu-i intră niciodată în minte gândul, că mizeria, amărăciunile ori emoțiunile vii pot să turbure mintea unui om trupește sănătos.

Amicii mei din Sibiu, care-l știau din Viena și țineau mult la el nu numai ca scriitor, ci și ca om lor totdeauna simpatic, stăruiau să-l iau cu mine, căci nicări nu puteau să găsească o vieată atât de regulată ca 'n mijlocul lor. Il ademenia și pe dânsul gândul acesta; el însă totdeauna a fost lipsit de voință și cu atât mai mult se lăsa acum în voia întâmplării.

„Es ist nicht der Mühe wert! — mi-a zis el într'un rând. — Om din mine tot n'o să mai iese!

Prea sunt mulți aceia, pe cari i-am jignit spunând adevarul, și după cele petrecute nu-mi rămâne decât să stau și uios intr'un colț. Dacă mai nainte, voind să se apere, ziceau, că sunt răutăcios și că exagerez, acum nu le va fi greu să mă prezente drept un descreerat“.

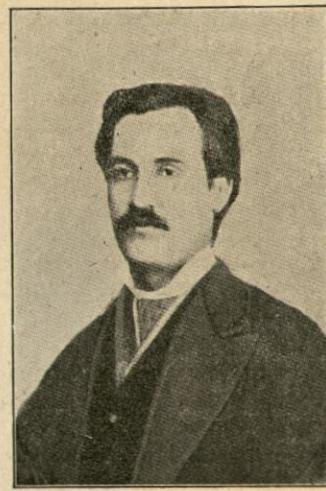
Nefiind în stare să iee hotărire, el a rămas și incetul cu incetul iar și-a pierdut bunul cumpăt.

Dându-mi azi seamă, ce eram eu sunt acum patruzeci de ani, când l-am întâlnit la Viena, ce mă făcusem sunt acum douăzeci și cinci de ani, când ne-am despărțit, și ce-am ajuns azi, după o lucrare sufletească stăruitoare, sunt cuprins de adâncă jale când mă gândesc, ce-ar fi ajuns până azi el, care le vedea toate cu ochi ageri, trăia numai sufletește și mereu gândia, mereu studia, mereu se înălță prin sine însuși.

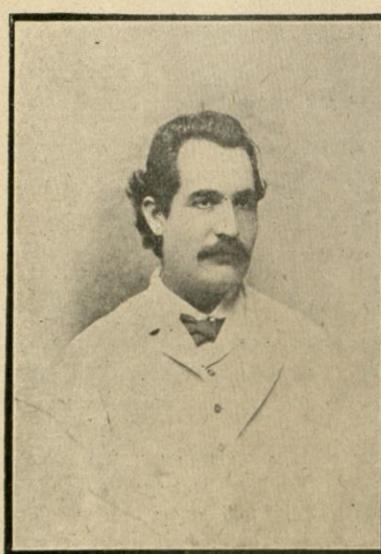
Pe acest om ajuns la desăvârșire l-am pierdut întrânsul, și convingerea mea e, că din vina noastră l-am pierdut.

Pornit chiar din naștere spre excese, el avea mai mult decât alții nevoie de stăpânire de sine, căci nu se poate cere, nici nu era cu puțință, ca a'ții să aibă pentru el purtarea de grijă, dacă el însuși nu ținea să-și pună frâu. Așa numai din simțământ de datorie însă și din iubire cătră sine însuși el nu putea să-și încordeze puterile: ar fi trebuit să facă de dragul cuiva, fiindcă ține să trăiască și să-și păstreze toate puterile. El era însă chiar și la 1869, când l-am întâlnit la Viena, desgustat de viață și „plictisit“, cum zicea adeseori, de sine însuși. Vedeă ori își reamintea în fiecare clipă atâtea lucruri, care-l răsvrătiau ori îl umpleau de adâncă durere, încât cea mai mare ușurare pentru dânsul era să doarmă ori să se peardă în gânduri ca să nu-și mai dea seamă despre cele ce se petrec împrejurul lui. Ar fi voit adeseori să se potrivească cu lumea, din care se socotia osândit a face parte, dară firea lui se 'mpotrivea, și de aceea își era sie însuși nesuferit, o sarcină pentru prietenii săi și-o pacoste pentru toți.

„Nu merită să fie trăită viața, pe care pot să o am eu!“ — era cel mai covârșitor dintre gândurile lui și aceasta se dă pe față când într'un fel, când într'altul și 'n scrisorile lui. Aceasta îi face pe mulți să credă, că-și spun gândul adevarat ceice-și dau silința de a-l prezenta drept pesimist, care le vede toate în negru și exagerează păcatele altfel mici ale oamenilor.

M. Eminescu

Eminescu la 1884—5.

Nu e însă aceasta decât un neadevăr convențional născocit de ceice se simt atinși de scrierile lui. Pessimist în înțelesul cinstit al cuvântului nu poate să fie omul, care era cuprins de pietate față cu „bătrâni“, totdeauna înțelepți și buni, nici omul, care se insuflează pentru poporul despoiat și batjocorit de străini și de instrăinăți, nici mai ales omul, care se luptă în toate clipele pentru biruința binelui despre care nu se îndoia niciodată. — Urâtă afară din cale și nesuferită i se părea numai faza trecătoare din viața poporului român, în care i-a fost rânduit să trăiască.

Toate i se păreau spoliaj și minciună și mișelie și nemernicie, și întreaga ființă i se răsvăretează când vedează furioasa goană după averi și după poziții, în care cei mai obraznici dedea la o parte pe cei mai vrednici, cei slabii profitau de slabiciunile celor tari, cei tari abuzau de nevoile celor slabii și se treceau cu vederea toate păcatele, iară virtutea era luată drept nebunie.

Așa vedea el lumea, în mijlocul căreia își petreceă viața: ce oare ar fi putut să-l îndemne să-i încordă puterile ca să-păstreze!?

Nu voi cercetă, dacă și era în adevar lumea așa, cum el o vede și dacă azi, după douăzeci și cinci de ani, ea e mai bună ori mai rea. Tiu numai să fie știut de toți oamenii de bună credință, că el a fost foarte crutător în scrierile lui și a ridicat numai un colțisor al vălului, de altminteri foarte subțire, care acoperează urăciunile societății, în care-și petreceă viața.

Au zis alții lucruri și mai multe și mai grele și nu s'a ținut seamă de spusele lor. Își dedea însă cei atinși seamă că ceeace Eminescu zice are să rămâie și că, cetind scrisa lui, fii și nepoți vor judeca și vor fi cuprinși de disprețul, care i-a intunecat lui viața. De aceea a fost prezentat drept un fel de dușman al neamului omenesc, pe care atât de mult îl iubea.

Știe fiecare din noi oamenii, care s'au făcut urgisi și au avut să sufere prigoniri grele, pentru că și-au făcut datoria dând de față mișeliile, pe cari le fac alții.

Un cas concret și foarte luminos.

Intr-o zile intendentul unui internat a tăiat o vită bolnavă și a luat dispoziționea, ca carne să fie distribuită. S'a constatat însă că vita suferise de dalac și astfel carne nu a fost distribuită. Medicul internatului însă, fiind să-si facă datoria, nu s'a mulțumit cu atât, ci a făcut raport autoritatii superioare, cerând să se ia măsurile de desinfecțare pe cari le cere legea.

E o lege pozitivă, care croiește pedepse aspre pentru ceice ne pun în consumație asemenea carne, ori nu fac desinfecțarea prescrisă. N'a fost însă nimeni pedepsit, ci i s'a cerut medicului conștiincios de misiunea, pentru că a scris negru pe alb adevărul, ca să-l afle și ceice vin după noi.

Tot astfel și Eminescu a fost prezentat de cei atinși de adevărurile spuse de el drept un pessimist cu inima neagră, drept un smintit care, în loc de a profită de bunăvoiețea oamenilor cu mare trecere, care-l imbrățișaseră, lovia orbește când într-unul când într'altele și li se faceă tuturora nesuferit.

Nu, — așa nu a fost Eminescu nici ca om, nici ca scriitor. Disprețul lui față cu unii era manifestarea iubirii lui către toți.

Dacă e deci adevărat, că ne aducem cu pietate aminte de el și că ținem să-i ridicăm un monument, nu pentru el ridicăm monumentul acesta, ci pentru noi însine și ceice urmează după noi, să ni-l amintim în fiecare luptă pentru biruința binelui, în care el a săngerat, și să urmăram cu puteri unite lupta aceasta, spre care el a voit să ne îndrumuze.

Ioan Slavici.

Cuvânt ocazional în amintirea lui Eminescu.¹⁾

Astăzi se împlinesc douăzeci de ani decând truditul trup în care a fost sălășuit cel mai mare geniu al poporului nostru, și-a aflat dorita odihnă de veci. Căci „văpaia“ fără de păreche care răspândise atâtă lumină nu mai ardea de mult, ci numai arareori mai licăriă prin noaptea cea grozavă care o învăluise.

Dar dacă ziua de care trebuie să ne aducem aminte astăzi, a fost una din cele mai triste zile în istoria literaturii noastre, noi putem vedeă totuși într-ansa un simbol înălțător: ea a fost ziua în care pământul trebuia să se întoarcă în pământ, ca să rămâie numai duhul cel curat și să se 'nalte tot mai sus în toată strălucirea lui asemenea stelei moarte despre care ziceă poetul în graiul lui cel minunat:

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suje:
Eră, pe când nu s'a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

În adevăr așa s'a întâmplat cu Eminescu: era pe când nu s'a zărit, pe când foarte puțini îl cunoșteau și-l prețuiau și nici aceștia pe deplin, și deabia astăzi când nu mai e, începem să-l vedem, începem să-l cunoaștem și-l vedem înălțându-se din ce în ce tot mai mareț înaintea ochilor noștri uimiți de-atâtă lumină.

Astăzi pretutindeni unde sunt Români conștienți de idealul culturii noastre, se aduce prinos de admirare și recunoștință memoriei celui mai mare poet și cugetător al neamului nostru. Impreună cu miile de glasuri și de gânduri care se înălță, asemenea unui imn, preamarind pe cântărețul neamului și dând dovdă că

¹⁾ rostit cu ocazia serbării comemorative aranjate de școala civilă de fete în sala festivă a „Asociației“.

sufletul lui, cântarea lui a prins viață în mii de inimi, se cuvenea să se înalte și gândul și glasul elevelor acestei școale, pentru că inimile tinere să se deprindă din vreme a se însufleți pentru frumusețea și idealul cel veșnic.

Și, în adevăr, nu este mare numărul acestor scriitori în a căror viață și operă să putem află atât de multe de frumusețe artistică și de înălțime morală ca în viață și în opera lui Eminescu; pentru că el n'a fost numai un poet universal, pe care nu noi, ci străinii l-au așezat cu cinste printre poeții mari cari sunt „domnii pământului întreg“, ci el a fost mai presus de toate un om de o cinste și de-o înălțime morală a cugetării, a scrisului și a faptei, cum n'am mai avut și cum puțini au fost în literatura universală. Multă au văzut, multă vreme, întrânsul numai pe artistul neîntrecut și se mulțumiau să admire frumusețea clasiceă a poeziilor lui. Dar pe Eminescu-omul nu l-au înțeles, ba s'au găsit destui cari l-au hulit și în viață și după moartea lui, ca să fie deplină soarta lui de martir și de apostol.

Despre Eminescu-omul, dați-mi voie să spun câteva cuvinte, nu despre arta lui cea minunată, care ne-a încântat, ne-a înduioșat până la lacrimi și ne-a însuflețit pe toți de-atâtea ori, ci despre omul care a trăit în rând cu oamenii timpului său, care a muncit, să luptat și a îndurat tot amarul vieții omenești, căci numai înțelegând pe omul Eminescu, putem înțelege și poeziile lui, care sunt, după cum zice așa de frumos poetul Vlahuță, „bucăți din inima lui rupte“.

Dupăce cutreieră Eminescu, ca băiat genial, toate ținuturile locuite de Români, observând pretutindeni viața poporului și culegându-i poezia, ca să-și alcătuiască acel minunat de dulce graiu, care rămâne cea mai frumoasă limbă românească; dupăce petrece cățiva ani în Viena și în Berlin, adăpându-se din izvoarele limpezi ale marii culturi germane, — el vine și se așează în Iași, unde e numit director al bibliotecii universitare. Și ce bibliotecar harnic și priceput a fost! În timp de nouă luni, căt a fost în funcție, a făcut un catalog al cărților și a imbogățit biblioteca cu un mare număr de cărți și de manuscrise vechi românești amenințate să se piardă. În același timp el petreceă lungi ceasuri de zi și ceasuri de noapte aplacat cu nespusă dragoste asupra vechilor file îngăbenite, din a căror slovă el deslușă viața și sufletul strămoșilor noștri. Oameni cari l-au cunoscut pe atunci, au povestit că „de multe ori, când era invitat la serate, se duceă, la subțioară cu câte o carte sau vre-un manuscris vechiu românesc, și cetea celor adunați, căt de frumos scriau strămoșii noștri; de multe ori chiar se înduioșă așa de mult, că toată lumea se uită la el ca la un inspirat“.

Apoi i se dechide poetului un câmp și mai larg de muncă practică, fiind numit revizor — sau cum am zice noi inspector — școlar în două județe. Scurt timp a fost și profesor la un liceu în Iași. Lui i se cuvine deci astăzi și întotdeauna din partea unei școale îndoită închinare, nu numai ca unui poet și apostol, ci și ca unui bărbat al școalei, care ne-a lăsat o nepre-

țuită comoară de îndrumări pedagogice. Cum n'ar merită prinosul de recunoștință al oricărei școale un om care a spus ca o mărturisire de credință, pe care a adevărat-o prin toată activitatea sa, că „misiunea oamenilor că vor din adâncul inimii lor binele țării, și creșterea morală a generației ce va veni“ și a adăogit că „la idea aceasta sufletul lui ține cum ține la el insuși“.

În adevăr, ne cuprinde uimirea când vedem ce muncă a desfășurat Eminescu în timpul scurt de 11 luni, căt a fost revizor școlar. Artistul mare, poetul genial a fost unul dintre cei mai conștiențioși funcționari ai statului.

152 de școale avea să viziteze de două ori pe an, trebuind să călătorescă din sat în sat pe niște drumuri adeseori foarte rele.

Și afară de aceasta, lucrul administrativ: „500–600 de hârtii intrate, care trebuiau rezolvite, apoi o mulțime de plângeri verbale“ și o mulțime de mizerii cu organele administrației.

Și-l vedem pe poet alergând și în cel din urmă sat ca să se încredințeze singur de starea și de scăderile școalei; îl vedem stând cu drag de vorbă cu necăjiții dascăli dela țară, sfătuindu-i, îndrumându-i, impărtășindu-i din comoara nesecată a cunoștințelor sale. Îl vedem în mijlocul copiilor de țărani, cuminți și vioi, privindu-i cu ochii plini de iubire nemărginită, dar nu arareori și înduioșați de semnele negrei mizerii în tipărite în căte o față palidă și suptă, care ar fi trebuit să strălucească de sănătatea și vioiciunea vârstei copilărești.

Cu toată iubirea aceasta însă, simțul de adevăr și de dreptate al poetului e neîndupăcat: scăderile școalei le spune fără încunjur, pe cei vinovați îi dojenește cu asprime și cere pedepsirea lor.

Dar privirea lui nu se oprește la lucrurile mărunte văzute în școală, căci munca lui nu e niciodată o muncă de mândruială, făcută de teama superiorilor și de dragul Iefui. Privirea lui de apostol străbate departe și cuprinde toată viața necăjițului popor dela țară. Aici caută el și găsește cauzele relelor de care patimesc școala. Nu-i adevărat — spune el — că poporul nu vrea să-și dea copiii la școală, „toți oamenii cu oarecare neatârnare economică își trimit copiii la școală căt de departe fie“. Dacă totuși mulți copii rămân fără știință de carte, cauza e săracia, la care

Gh. Eminescu

se mai adaoage încă conducerea rea și conruptă de sus.

Dacă este însă vorba să se ajute, atunci nu e de ajuns căte o mică schimbare și îmbunătățire între cei patru păreți ai școalei, ci trebuie o acțiune largă de reformă pe toate terenele vieții sociale. Așa zice el într'un loc: „Școala va fi bună, când popa va fi bun, darea mică”, administrația cinstită, „învățătorii pedagogi, pe când adecă va fi și școala școală, statul stat și omul om...“

Cu cătă dragoste vorbește Eminescu întotdeauna despre invățători, cum îi apără față de multele nedreptăți ce li se fac, cum știe el prețui însemnatatea „ocupăției lor ingrate” și stăruie să li se creeze o situație independentă, ca să-și poată îngriji în deplin liniște de îndatoririle lor. Dar dacă cere dela toată lumea să respecteze pe invățător, el pretinde și dela invățător să se poarte astfel, încât asupra lui „să nu atârne nici măcar pretextul unei desconsiderări din partea concetăjenilor și a școlarilor săi.“

Când era vorba de un interes public superior sau de apărarea vreunui nedreptățit, Eminescu nu crujă nici o osteneală și nu se sfâră de nimeni, nici chiar de ministru, să spună adevarul, cu riscul de a-și atrage dușmania puternicilor. Găsim, în această activitate a lui, pilde clasice de curaj și de demnitate morală.

Și ce comoară de idei și îndrumări pedagogice ne-a lăsat în rapoartele lui, în notițele lui, în mici articolașe de ziar. Cum se pricepe artistul cel mare să ne înfățișeze — ca să amintesc numai ceva — în câteva linii mari diferite tipuri de invățători: aci vezi figura atât de simpatică a unui profesor ideal de religie „un tip de înțelepciune practică, de îngăduință și blănădeță” și de aceea „idolul elevilor săi”; colo vezi icoana adevăratului invățător modern, care nu mai stă „sever și țeapă cu vergile în mâna”, ci „se coboară la treapta sufletelor copilărești și le disciplinează și le conduce“. Sau ne zugrăvește chiar icoana unei adevărate educatoare a generațiilor tinere de fete, o femeie distinsă și cultă cu „manieri familiare, care totodată impun respect” și cu „un mod minunat de a îndemnă școlarițele la împlinirea datoriilor lor prin fapte și măsuri pedagogice, nu prin cuvinte moralizătoare.“

Am amintit numai câteva exemple din bogăția de idei luminoase pe care Eminescu a lăsat-o moștenire școalei românești. Toate aceste idei împreună alcătuiesc o minunată pedagogie pe care ar trebui să o cunoască orice invățător român.

Și care a fost răsplata poetului pentru această muncă de apostol? Schimbându-se guvernul, el a fost destituit.

Cu sufletul amărit, dar nici decum înfrânt, s'a aruncat atunci în lupta cea mare și sfântă a cuvântului. În adevăr, o luptă sfântă pentru cele mai înalte ideali a fost munca de ziarist aşa cum a înțeles-o el și cum a făcut-o de-aici înainte până când lumina geniu lui său s'a stins.

Întâi în lași și apoi, șase ani de zile, în București, la marele ziar Timpul, cel dintâi poet al neamului nostru și-a jertfit toată tihna vieții și toată vigoarea sufletului într'o uriașă muncă istovitoare. De roadele acestei munci de adevărat apostol se vor bucură — ca întotdeauna — abia generațiile viitoare. Nici astăzi încă nu e cules și strâns la un loc rodul celor șase ani cari au fost cei mai imbelșugați din viața aceasta pe căt de scurtă pe atâta de bogată. Această lucrare abia acum se pregătește și noi putem numai să bănuim strălucirea comorilor de cugetare ce ea ne va desveli. Poeziile cele minunate, care au fost multă vreme singure cunoscute din toată opera colosală a lui Eminescu, sunt numai o parte mică a acestei opere; poezile acestea sunt, ca niște ceasuri de evlavie, mai adeseori tristă ca și soarta lui, dar totdeauna înălțătoare, într'o viață la neîntreruptă muncă și luptă; ele sunt: ca florile frumoase ce împodobesc holda cea imbelșugată.

Dar aceste poezii sunt numai niște fragmente din operele grandioase pe care geniul lui le plăsma și pe care le-ar fi putut creă, dacă soarta lui și a poporului nostru intreg n'ar fi fost atât de fatală.

Munca cea uriașă însă trebuia să-l istovească și necruțarea de sine, neîngrijirea de persoana lui, lipsa totală de egoism a grăbit catastrofa tragică. Cea mai mare virtute omenească deci, altruismul, iubirea de aproapelui, jertfirea de sine s'a prefăcut la Eminescu într'un păcat față de el însuși, care s'a răsbunat asupra lui atât de grozav. Cine însă ar putea să nu-i ierte acest păcat?

S'a stins flacăra geniului său tocmai când ajunse să strălucească în cea mai mare lumină, dar sufletul lui nemuritor trăiește și va trăi pururea, din ce în ce mai mare și mai deplin, în mii și milioane de inimi, care se vor trezi bătând mai tare la sunetul minunat al versurilor lui, care vor găsi în opera vieții lui cea mai clară și mai puternică tălmăcire a celor mai curate porniri și a celor mai înalte idealuri ale lor.

I. Borcia.

Cronica.

Comemorarea lui Eminescu. Ziua (16/29 iunie) în care s-au împlinit 20 de ani dela moartea lui Eminescu s'a serbat într'un gând de Români de pretutindeni. A fost o prăznuire frumoasă a marelui scriitor în conștiința căruia s'a întrupat unitatea culturală a

poporului nostru. Ziarele din România și dela noi au închinat căte-un articol prim sau chiar un număr întreg memoriei lui scumpe. Dintre scriitori mai ales d-l Ioan Slavici a publicat mai multe articole în diferite ziară și reviste cu contribuții prețioase la cu-

noastră vieții și personalității prietenului său de odinioară. D-l Al. Vlahuță a scris un articol în „Universul“ din care reproducem sfărșitul:

„Aș avea de adaos un cuvânt la cele multe care se spun din toate părțile, pentru slava sărbătoarea de mâne — când se implinește douăzeci de ani dela moartea marelui Eminescu. Firește că e o zi sfântă pentru toți, și fiecare se va închină unde și cum va crede el de cuyață. Biserica lui Eminescu e vastă. Ori unde sună doina și graiul românesc se poate sluji într-o slujba și pomenirea marelui mucenic. Să nu ținem de râu pe cei care nu vin să se 'nchine cu noi, și ca noi. Facă-și fiecare rugăciunea lui, cum va ști — numai să și-o facă. — Unii cu zgromot, alții în tacere, toți ne vom îndreptă gândul nostru cel mai curat spre cel care pe toți ne 'nvăluie în lumina gândurilor lui. Eminescu ni-i drag și sfânt tuturor. Ni-i drag și pentru lucrurile eterne pe care ni le-a spus, și pentru viața curată și mândră pe care-a trăit-o. De ce să ne facem inimă rea? Într-o aceeași credință ne închinăm și cei care ne spunem rugăciunea tare, și care ni-o rostим în gând.

Să ne respectăm unii pe alții. Suntem în biserică. Plutește de-asupra noastră sufletul divinului poet, care nu mai face umbră nimări și nu mai supără pe nimeni. De-acolo, din liniștea nemuririi lui, cu aceeași dragoste ne privește pe toți, și — senin atoate ierătator, cu înțelepciunea și cu bunătatea celuia ce-a trăit și a pătimit pentru alții — ne spune: Pace vouă!

In cele mai multe orașe din România s-au aranjat serbări entuziaste, pomenindu-se în cuvântări ocazionale viața și activitatea lui E. În București s'a făcut un pelerinaj la mormântul lui din cimitirul Bellu, unde a vorbit d-l Slavici și s'a depus cununi și flori naturale. La noi memoria poetului s'a serbat în Arad și Sibiu. Arădanii au aranjat o serbare serioasă și demnă. In Sibiu, cu ocazia încheierii anului școlar, la școala civilă de fete a Asociației, elevele au cântat și declamat poezii de Eminescu, iar distinsul profesor, d-l Dr. I. Borgia, a cunoscut „Cuvântul ocazional“, pe care îl publicăm.

Revista noastră închină acest număr în intregime Luceafărului literaturii noastre. Articolele sunt parte reproduse din alte publicații, parte inedite.

*

Din viața lui Eminescu. Eminescu ca exterior și caracter. Eminescu era de statură mijlocie, vânos, cu față brună — albă, cu ochii căprui închiși, cu părul negru ca corbul; piciorul și mâinile mici ca și ale mamei sale; dinții regulați, de culoare gălbue; când râdeau, râdeau cu mare poftă, râs sincer. Piciorul la scobitura talpii era plin (Plattfuss), dar nu-l jenă deloc la mers. Era foarte păros pe pulpele și cele de sus și cele de jos, de credeai că-i omul lui Darwin. Iarna purta căciulă de astrahan, dreaptă, nu țugeată (daci că).

Pălăria lui favorită era semi-jobenu. Mergea totdeauna privind în pământ, cu capul puțin apăcat în jos și mai totdeauna gânditor. Li plăcea singurătatea. Somnul și era neregulat, aci cetățe de cu seară până răsărește soarele, aci dormea de cu seară până la amiază

și uneori până la 1–2 ore p. m. Cântă frumos din gură, ca și mama sa și sora sa Henrietta. Făcea mare haz și chiar imită în bătaie de joc pe dascălii care serveau la biserică, lucru care supără pe mama lui; cam contestă tatălui său originea de român curat, mamei însă nu. Făcea abus de excitante, ca tutun, cafea, etc. Alcooluri tari nu bea. Iubea mult pe țărani, simpatiză pe ardeleni și ură grozav pe greci și pe unguri și mai mult pe evrei. De aceștia din urmă își bătea joc și spunea că evreu intelligent nu există; evrei șireți sunt toți, zicea el, dar vicleșugul nu-i inteligența adeverată, ci relativă.

Geneza poezilor lui Eminescu. — Multe din inspirațile lui Eminescu își au izvorul în întâmplări legate de copilăria sa petrecută la Ipotești; aşa căpitanul M. Eminescu, fratele poetului, povestește că poetul, când era mic, se duceau în bucătărie și făcea purceluși pe păreți cu cărbunele. Pe acești purceluși îi descrie Eminescu, când în poemă sa „Călin“ zice:

Pe cupitorul uns cu humă și pe coșcovii păreți
Zugrăvit-au c'un cărbune copilașul cel isteț
Purceluși cu coada sfredel și cu bețe 'n loc de labă,
Cum mai bine i se șede unui purceluș de treabă.

Geneza poemei „Călin“. — Pe când Eminescu era slujbaș la lași, unde locuia împreună cu Bodnărescu în niște chilii a călugărilor greci din fundul curții bisericii Trei-lerarhi, a venit la familia sa în Ipotești. Cu această ocazie s'a dus la schitul Agafon din județul Botoșani, unde era călugărită mătușa sa, maica Fevronia Iurașcu. Aceasta, într'o seară, a făcut șezătoare de tors lână, la care au venit mai multe călugărițe. Una din ele, anume Zanaida, a spus povestea lui Călin. Poetul a ascultat-o, a luat notițe și apoi a versificat subiectul.

Geneza poeziei „Făt frumos din tei“. — Pe când Balș stăpânește Dumbrăvenii, a luat în căsătorie pe o cântăreață germană dela teatrul imperial din Viena. Aceasta a adus în Dumbrăveni pe o nepoată sa, domnișoară, spre a-i ține de urit. Nepoata, o fire zvăpăiată, se îndrăgi nebunește de un țăran, chelar al vînătorilor din Dumbrăveni, care era de o rară frumusețe, fiul lui Gheorghe Hodoroabă din Verești de pe Domeniul Dumbrăvenilor. Nemțoaica fură dela mătușa sa, Bălușoaia, suma de 300 de galbeni și se înțelesă cu frumosul flăcău ca să fugă împreună. Cum dânsa cunoșteau bine călăria, într'o zi foarte de dimineață a poruncit să-i pună șeaua pe cal — un armăsar negru la păr — și prefăcându-se că pleacă în cavalcadă, s'a dus la Verești. Acolo o aștepta Hodoroabă lângă apa Sucevei, la graniță. Dădu drumul calului ca să se ducă unde o vrea, iar ea împreună cu Hodoroabă, râul fiind în acel timp scăzut, trecu granița cu învoieira grănicerilor, care nu le făcură nici o impotrivire.

Calul, după ce a gonit cât a gonit, așa că din negru se făcuse alb de spume, s'a întors acasă singur și a început a necheză la poarta castelului, să-i dea drumul la grajd.

Bâtrânul Eminovici, tatăl poetului, cum îl văză, își

inchipui că a trăntit jos pe stăpâna lui și indată împărăță în toate părțile oamenii curjii ca să o caute. El însuși apucă spre Verești; dar acolo îl întâmpină un țăran, care îi zise, să n'o mai caute degeaba, pentru că nemăsoara a trecut cordonul (granița) cu feciorul lui Hodoroabă. Poetul auzind dela tatăl său narătura acestei întâmplări, și venind cu acesta și fratele său, căpitanul Matei Eminescu, la Dumbrăveni, prin 1864, a făcut versul:

La castel în poartă calul
Sta două zi în spume,
Dar frumoasa lui stăpână
A rămas pierdută 'n lume

Plecând din Dumbrăveni la Ipotești, poetul scrise cu cretă acest vers pe poarta castelului; dar tatăl său a pus de l-a șters, să nu se supere Bălușoaia, după cum ne comunică însuși căpitanul Eminescu, dela care ținem povestirea acestei întâmplări și care a auzit-o de mai multeori dela părinții săi.

Eminescu și vânturătorii de vorbe. D-nul I. B., profesor de limba română în Bucovina, fusese unul dintre cunoșcuții lui Eminescu la Viena. D-nul B. avea însă slăbiciunea multora, de a plăcisi pe amicii săi cu pledoarii lungi asupra celor mai neînsemnate chestiuni.

Întâlnindu-l odată pe Eminescu singur într-o cafenea, începând după obiceiul său, să-i fiină discursuri plăcitoase. Eminescu ca să se măntuie de el, își scoase frumușel căciula de pe cap, o puse pe masă lângă B. și zicând: „Acum mai vorbește și căciulei mele...“ părăsi pe plăcitos.

Și de-atunci profesorul B. este dușman din principiu a lui Eminescu; cine-i amintește de întâmplarea cu căciula, riscă a cădea în disgrăția lui. Noi riscăm.

Eminescu și compozitorul Scheletti. — „Eră pe vremea când apăruse „Ce te legeni Codrule“ pus în muzică de nemuritorul George Scheletti. Mă aflam la magazinul nostru de arte și muzică din Iași, unde marele poet venia zilnic. Melancolic din fire, Eminescu vine spre mine ca niciodată foarte voios și mă roagă să-i cânt din vioară „Ce te legeni Codrule“. Îl-am cântat de mai multeori de-a rândul fără să-și dea vrăo părere asupra muzicei. Într'una din zile, numai ce-l aud: „Ce bine m'a înțeles Scheletti, minunată poezie muzicală (eine prächtige musikalische Dichtkunst).“

Eminescu superstitios. — Pe când Eminescu studia la liceul din Cernăuți, elevii Constantin și Al. Ștefanovici cu care steteau la aceeași găzădă posedând o biblie veche (Biblische Geschichte Altes Testament) ce se predă în clasa II-a gimnazială urmată de poet au voit să o vândă lui Eminescu, dar cereau pe ea un preț prea mare. Față de refuzul lui Eminescu, numiții recurseră la o stratagemă: l-au luat să doarmă împreună cu ei în aceeași odaie sau mai bine zis chilie, în care după spusa unora s-ar fi spânzurat un călugăr. Știindu-l timid și superstitios, au legat de fereastra, la care se zice că s'a spânzurat călugărul, o sfoară de care trăgând zorăiau ferestrele. Seară,

Eminescu s'a culcat cu Constantin Ștefanovici, iar Alexandru a rămas singur în pat. După ce stinseră lumina și Eminescu așipi puțin, Alexandru trase de sfoară și fereastra începându-zângăni. Constantin, văzând capul sub plapomă, începând să sperie pe Eminescu că vine duhul călugărului. Spre a-l amăgi mai bine, Alexandru începând să vorbească într'o cofă deșărtă, pe care o pusește mai înainte lângă pat: Eminowicz, warum, kaufst du n̄icht Biblio-sche Geschichte?

Alexandru luă apoi sfeșnicul în care era lumânarea stinsă și începând a-l bate cu dânsul peste plapomă.

Eminescu, speriat și clănținind din dinți, făgădui să cumpere carte. (Din „Omagiu lui Eminescu“.) *

„Poporanismul“ lui Eminescu. Mai zilele trecute unul dintre membri Academiei române, d-l Duiliu Zamfirescu, într'un nesocotit discurs de recepționare, a aruncat căteva săgeți copilărești „poporanismului“ în literatură, dând un înțeles greșit acestui cuvânt ajuns la modă. D-l Zamfirescu a denaturat înțelesul adevărat al poporanismului — cum au făcut și alții — ca să-și poată desfășură teoriile și părările rătăcite. La acest discurs de recepționare se pare că răspunde d-l Slavici, unul dintre reprezentanții de baștină ai poporanismului în literatura noastră, în articolul său cu titlul din fruntea acestor rânduri. D-sa în acest articol spune: „Multe dintre cele mai frumoase poezii ale lui Eminescu sunt în genul poporal nu numai ca limbă, ca ritm, ca rimă și ca temperament, ci și după felul de a gândi și de a simți ce se dă în ele pe față. — La dânsul această potrivire cu felul poporal eră voită dinadins. — Pe când alții, cum erau Creangă, Ispirescu ori Sima al lui Ioan, au scris în genul poporal, fiindcă, eșiți din mijlocul poporului, rămăseseră țărani cu oarecare cultură și nu erau în stare să scrie altfel, Eminescu, care nu eră eșit din mijlocul poporului, fiindcă să se potrivească intru toate cu poporul, pentru că numai aşa putea să străbată și să rămăie.“ — „Eminescu, și-a dat cea mai mare parte din viață și cea mai bună parte din sufletul lui, ca să cunoască până în cele mai mici amănunte viața poporului român și rostul neamului românesc în lumea aceasta, iar silințele lui n'au rămas zădarnice. — De aceea a pătruns scrisa lui în cercuri din ce în ce mai largi și stăpânește din ce în ce mai mult inimile și mintile; de aceea crește în el și se înalță din zi în zi mai mult în gândul tuturor.“

Oameni cu „mintea strâmtă“, cari se văd în toate numai pe sine, cari trăesc numai în prezent și numai pentru prezent și nu sunt în stare să se socotească o „veriguță nebăgată în seamă din lanțul cel mare al vieții naționale“ nu vor putea înțelege niciodată „poporanismul“ lui Eminescu. Nu-i aşa d-le Zamfirescu?

D-l Slavici formulează și părerea ce o avea Eminescu despre rostul unui scriitor în viață unui popor: „Nu avem să scriem pentru ea (pătura superpusă, cărturăime), „apa, care curge“, ci pentru întregul popor, „pietrele, care rămân“, și rostul intregei noastre lu-

crări intelectuale e să asimilăm „pătura superpusă” făcând-o de o potrivă cu massele mari ale poporului“. E o părere luminoasă, care întărește o credință a noastră, a celor ce am ști din sănul poporului. Când s'a mărturisit această credință s'a găsit unii — tocmai în coloanele „Sămănătorul“ în care apare articolul d-lui Slavici — cari au dat cu pietre în cel ce-o spunează.

† Dr. Aurel Murășianu, fost vreme de 32 de ani redactorul celui mai vechi ziar românesc, „Gazeta Transilvaniei“, a răposat în Brașov, Luni, în 21 iunie n., în vîrstă de 62 de ani. Om de-o activitate uimitoare, Dr. A. Murășianu până în momentul din urmă n'a lăsat condeiul din mâna...

A murit cu arma aceasta în mâna, ostaș brav și credincios steagului căruia îi jurase credință.

A. Mureșianu, fiul lui Iacob Mureșianu, s'a născut în Brașov, la 1847. Aici a primit instrucția primară și secundară. Liceul l-a absolvat în Blaj, sub conducerea lui Cipariu.

Dr. Aurel Murășianu.

La 1865 s'a dus la Viena unde a terminat cursul filozofic, apoi cel juridic. Ales președinte al societății tinerimii universitare, la propunerea lui societatea și-a ales numele ei de astăzi „România Jună“. La 1872 trece doctoratul în drept și practica pentru advocatură. La 1877 e, însă, nevoie să se întoarcă la Brașov, ca să-l înlocuiască pe tatăl său — imbolnăvit — la ziarul pe care de-atunci înceoace l-a condus cu cea mai mare dragoste.

Inmormântarea lui a avut loc Miercuri, la orele 4 d. a., în cimitirul Groaveri din Brașov, în fața unei asistențe nenumărate.

*

Sesiunea generală a Academiei române din anul acesta s'a încheiat la 11 iunie n. prin o ședință solemnă, în care s'a dat cetei rapoartelor asupra lucrărilor premiate în sesiunea din primăvară.

Premiul divizibil Adamachi de 5000 lei a fost acordat: 2000 lei d-lor Șt. O. Iosif și D. Anghel („Caleidoscop“); 1500 lei d-lui C. Sandu-Aldea („Pe drumul Bărăganului“); câte 500 lei d-lor I. Adam („Constanța pitorească“), I. Ciocârlan („Inimă de mamă“) și d-nei Elena Farago („Șoapte din umbră“).

Premiul Eliade de 5000 lei a fost acordat d-lui Rădulescu-Motru, profesor universitar, pentru lucrarea

sa filozofică „Puterea sufletească“. E prima scriere filozofică premiată de Academia română.

Marele premiu Năsturel de 12.000 lei n'a fost acordat nici unuia dintre concurenți.

*

Nuoi membri ai Academiei române. În sesiunea din primăvara aceasta s-au făcut alegerile de membri activi ai Academiei române în locurile vacante în urma morții membrilor V. Babeș, Fl. Marian și episcopul N. Popea.

Au fost aleși în secția istorică d-nii Vasile Mangra, vicarul Orăzii-Mari; Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan în Blaj și numismatul Mihail Șuțu.

Membri corespondenți au fost aleși în secția literară d-nii: I. Brătescu-Voinești, George Murnu și I. A. Bassarabescu; în secția istorică d-nii: general Hărjeu, C. Giurescu și Dr. George Popoviciu, protopolul Lugoju lui, iar în secția științifică d-nii I. Tzițeica și Em. Teodorescu.

În numărul viitor vom publica portretul nouilor membri dela noi.

*

„Şezătoarea“ la Cernăuți, în Bucovina. La 17 iunie s'a reprezentat în teatrul comunal din Cernăuți, de către societatea corală „Armonia“, opereta „Craiu nou“ de C. Porumbescu și „Şezătoarea“ d-lui Dr. Tiberiu Brediceanu.

Lucrarea muzicală a d-lui Brediceanu a fost primită cu multă căldură, iar compozitorul chiamat în repește rânduri înaintea rampei — salutat tot de atâteaori cu aplauze frenetice. În semn de recunoștință și admirare i s'a oferit d-lui Brediceanu — care a mers anume din Sibiu pentru a asistă la reprezentăție — o frumoasă cunună de lauri, făcându-i-se în același timp o grandioasă manifestație de simpatie.

*

Statuie lui Ion Creangă. Revista literară „Ion Creangă“ din Bârlad a deschis o listă de subscripție în vederea ridicării unei statui în Bârlad marelui scriitor popular Ion Creangă.

*

Știri. Concertul d-lui N. Corfescu, care a avut loc în 5 lunie n., aici în Sibiu, a adunat destul public românesc, deși programul a fost vădit internațional. Dintre cântăreți s'a distins tenorul Achile Saia, care a cântat frumos și cu temperament în limba lui. Doinele românești au fost sub orice critică.

* Dl Anton Mocsnyi a dăruit pentru școala română de fete din Arad suma de 2000 cor.; familia Mocsnyi de Capolnaș suma de 1000 cor., iar d-l Petru Ionaș 200 cor.

* Premiul „Hillel“, în valoare de 5000 lei, al facultății de teologie din București s'a acordat diaconului N. M. Popescu pentru lucrarea sa: „Rolul bisericiei în trecutul neamului românesc din punct de vedere național și cultural.“

* I. P. S. Sa mitropolitul Victor Mihali din Blaj a rănduit ca sfânta cruce a lui Iancu, sfârmătată de mâni necunoscute, să se ridice iar, pe cheltuiala I. P. S. Sale, — tot din bucațile și sfârâmăturile ei. Astăzi

crucea e pusă iar pe locul ei — mult mai frumoasă decât în trecut — și cât de curând ea va fi sfînțită.

* „Drapelul“ din Lugoj publică un apel în interesul înființării unei societăți de colportaj (societate pe acții) pentru desfacerea lucrărilor literare. În apel se cere sfatul d-lor P. Cosma, N. Oncu, V. Osvaldă asupra mijloacelor și modalității cum s'ar putea realiza această idee salutară.

* La Vălenii de munte se vor ține și vara aceasta cursuri libere. Vor vorbi: A. C. Cuza (Economia națională); V. Bogrea (Literaturi europene); Dr. Manicatide (Sănătatea poporului român); Dr. Șumuleanu (Vinuri și miere); Dr. Șt. Bogdan (Din domeniul himiei); Pașcanu (Vecchia viață municipală românească); I. Ursu (Istorie universală); V. Mihăilescu (Rostul Românilor în istoria universală); I. Răducanu (Cooperativa în viață economică românească); D. N. Cotori (Gimnastică suedeze); Ing. Barberis (Italia de astăzi și legăturile ei cu România); N. Iorga (Adevărata poezie populară românească: natura, originea și valoarea ei).

Dl Delavrancea a făgăduit a vorbi oaspeților dela noi și din Bucovina. Anunțurile au să se facă până la 20 iunie (3 iulie).

* „Junimea literară“ din Cernăuț publică în numărul său dela 1 iunie (nrul 6) o conferință a d-lui V. Greciuc despre nuvelistul nostru Ioan Agârbiceanu. D-l Greciuc își încheie conferința elogioasă cu constatarea că „d-l Agârbiceanu e un fel de Goga al prozei românești“.

* Ni se scrie din Paris că la o audiere muzicală ce a avut loc acolo, în eleganta sală Hoche, s'a distins compatriota noastră, d-na Lucia Cosma, cunoscută cântăreajă.

D-na Lucia Cosma a cântat „Von ewiger Liebe“ de Brahms și două din lied-urile marelui Schubert, cucerind sala cu timbrul de cristal al vocei d-sale și cu marea artă ce o pune în execuția bucăților clasice. D-na Lucia Cosma, ale cărei întinse cunoștințe muzicale sunt bine cunoscute, se află de șase luni în Paris, unde și-a completat educația artistică la școala celebrei profesore de canto Matilda Marchesi. — D să se va reîntoarce în curând printre noi în vederea unui sir de concerte cari vor urmă apoi în România și în străinătate.

* In editura librăriei Plon din Paris a apărut un nou roman de Elena Văcărescu sub titlul *A mor vîncit*. Subiectul e luat din viața românească.

* Dinstinsul nostru colaborator d-l Mihail Sadoveanu scrie un nou roman pe care lumea literară îl așteaptă cu mare interes.

* D-na și d-l Bârsan, simpaticii noștri artiști dramatici, au plecat la Paris, trimiși din partea Direcționii Teatrului Național din București, pentru a studia arta dramatică franceză.

Poșta Redacției.

— *Manuscisele nu se înapoiază.* —

Budilcanul, Făgăraș. Căutați scrisoarea postezante.

Leanu. C. Iarăși poezii de dragoste — nereușite. De-ași fi cel puțin norocoși în dragoste.

Dadu Ilie, C. Ne spuneți cu atâtă sinceritate: „multă bucurie voi simți în pieptu-mi, ce fierbe de amor, dacă va află scumpa mea că o celebrez și prin poezii. Numai poetul știe ce are un om încocat de dragoste pe inimă“. Iată strofa ultimă:

Mă îmbătă, copilă dragă,
Când mă uit în ochii tăi;
Ochii tăi o lume 'ntreagă
Prețuesc, Olgă hăi !

I. B. Traducerile din Petőfi nu se pot publica.

I. Al. G., Rom. Regretăm din inimă că nici de astădată nu ne-ați putut împlini aşteptata bucurie.

D. D. B., Rom. Credem și noi că fondul e adevărat. Păcat că n'ați găsit și o formă norocoasă. În artă chiar și adevărul apare în podoabe.

C. St., Rom. Credem că nu greșim, dacă vă îndemnăm să scrieți. Dar feriți-vă de notele banale, prozaice în poezie. Factura versurilor lui Alexandri, de care se pare că sunteți influențat, astăzi nu mai e gustată; — am evoluat.

Poșta Administrației.

Rugăm toți abonații noștri să binevoiască a grăbi cu înoirea abonamentului pe semestrul al doilea.

N. Hociotă, Râmnic. Am primit suma de 16 cor. pe 1909.

G. Th. Dinescu, Ploiești. Am primit suma de 16 cor. pe 1909.

E. Iosif (2098). Am primit suma de 4 cor. pe jumătatea întâi 1909.

Din Câmpeni ni-a sosit o carte postală, neiscălită, în care se reclamă două numere. Neștiind cine le reclamă, îl rugăm să binevoiască a ne comunica adresa.

C. M. (Şemniț). Aveți dreptate. Abonamentul Dv. e achitat pe întreg anul 1909.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.

„Sentinela“

institut de economii și credit ca societate în Satul-nou, cu filială în Sân-Mihai, efectuează toate operațiunile de bancă. După depuneră plătește 5% interese și darea după acestea. Depuneră se pot trimite și cu posta, spre care scop se dau cecuri postale dela institut. Pentru noua emisiune de acții, cu 110 cor. pentru acționari și 112 pentru neacționari se pot cere prospecțe.

[3-5]

Directiunea.